

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กรมลด ท่องธรรมชาติ. การเมืองและประชาธิปไตยของไทย. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์และท่าปกเจริญผล, ๒๕๑๘.

—————. การปกครองและการเมืองไทย. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑.

กฤษณ ชนาพงศธร. การบริหารธุรกิจเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๗.

โกสินทร์ วงศ์สุววัฒน์. ความเป็นมาของการปกครองในระบบรัฐสภาและ

ระบบรัฐสภาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๑๘.

เขียน ชีระวิทย์. ระบบการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทย

วัฒนาพานิช, ๒๕๑๑.

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ศาลปกครอง: บทความและวิเคราะห์

ข้อขัดแย้งที่อภิปรายในสมานิติบัญญัติแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญ

ทัศน์, ๒๕๑๗.

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การเมืองและสังคม. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

จรูญ สุภาพ. สารานุกรมรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,

๒๕๑๘.

จอห์นสัน, เจอรัลด์ คัมบริว. เขียน. กมล สมวิเชียร. แปล.

รัฐบาลอเมริกัน: ศาลสูง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์
แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๘.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และ สุวดี เจริญพงศ์ บรรณาธิการ. การเมืองการ
ปกครองไทยสมัยใหม่ รายงานวิจัยทางประวัติศาสตร์และรัฐศาสตร์.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๒.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช เศรษฐพร คุรุวิพิทักษ์ และ แสง รัตนมงคลมาศ
บรรณาธิการ. สัตว์การเมือง. พระนคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,

๒๕๑๘.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเมืองกับการบริหาร. กรุงเทพฯ: วัชรินทร์
การพิมพ์, ๒๕๒๐.

เกษชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สมาคม
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๘.

คำรง ขรรณารักษ์ และ สมโชค เจริญลาภ (แปล). แนะนำระบบศาล
ของสหรัฐอเมริกา. พระนคร: โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่ง
ประเทศไทย, ๒๕๑๘.

ทวี ตะเวทิกุล. กฎหมายปกครอง. คำบรรยายชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๓. (โรงพิมพ์และสถานที่พิมพ์
ไม่ปรากฏ)

ชววิช วิชัยดิษฐ์. แก้ความมีเหตุผล: ข้าราชการกับการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๑.

ประยูร กาญจนกุล. คำบรรยายกฎหมายปกครองเปรียบเทียบ. ชั้นปริญญาโท
ภาควิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา ๒๕๒๒. (เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม).

_____. คำบรรยายกฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.

_____. กฎหมายปกครองเปรียบเทียบ. คำบรรยายชั้นปริญญาโท
แผนกตำราและคำบรรยาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๑๘. (โรเนียว)

_____. ศาลปกครอง. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานอาปนกิจศพของ
นางชำนานู โภคัยศาสตร์ (แม่ กาญจนกุล) พระนคร:
โรงพิมพ์ภักดีประสิทธิ์, ๒๕๐๑.

พงศ์เทัญ ศกุนตลาภย์. รัฐธรรมนูญสำหรับชาชนาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
พิชเชต, ๒๕๑๖.

_____. ประชาธิปไตยกับกระบวนการเมืองในประเทศไทย. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖.

_____. รวมบทความทางการเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พรหมประสิทธิ์
การพิมพ์, ๒๕๑๘.

พิชาตอนุสรณ์. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนายพิชาต ulyong.

พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๖.

ยงยุทธ กาฬกาญจน์. คู่มือกฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ: แสงสุทธิการพิมพ์, ๒๕๑๘.

โรเบิร์ต อี วอร์ค และ รอยซ์ แมกรีทซ์ (บรรณาธิการ). ระบบการเมืองปัจจุบันยุโรป. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๑๐.

ลิติต ชีรเวคิน (บรรณาธิการ). การพัฒนาการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แพรวพิทยาอินเตอร์เนชันแนล, ๒๕๑๘.

วิวัฒนา ชิตวารี. กระบวนการยุติธรรมและระบบการศาลไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘.

วิทยา นภาศิริกุลกิจ. การเมืองอังกฤษ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘.

สุจินต์ ทังสุบุตร. นิติรัฐ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์, ๒๕๒๓.

สุขุม นวลสกุล. ทฤษฎีการเมืองแห่งนวมัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘.

สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. กระทรวงยุติธรรม. รายงานการไปปฏิบัติงานในต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๑๘.

อมร จันทรสุมบุรณ์. กฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘.

อมร จันทรสมบูรณ์. กฎหมายกับความเป็นธรรมในสังคม. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๑๗.

เอม เจ ฮาร์มอน เขียน, เสน่ห์ จามริก แปล. ความคิดทางการเมือง

จากเปลโศกถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรม

ศาสตร์, ๒๕๒๒.

อิสระ สุวรรณผล. ราชการไทย: วิวัฒนาการและการวิเคราะห์.

เอกสารการศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์ ลำดับที่ ๓ แผนกรัฐประ

ศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

อิสระ นิตินันท์ประภาศ. กฎหมายปกครองเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๓.

วารสาร หนังสือพิมพ์ สารนุกรม

วารสาร

โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์. "ระบบศาลปกครองในประเทศไทย", รัฐสภาสาร,
ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๘ (สิงหาคม, ๒๕๑๘), หน้า ๑ - ๘.

หรือ โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์. "ระบบศาลปกครองในประเทศไทย",
วารสารข้าราชการ, ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม, ๒๕๒๑),
หน้า ๒๗ - ๓๓.

ขวัญชัย สันตสว่าง. "หลักการแบ่งแยกอำนาจรัฐกับศาลปกครอง", ส น ท ๗
สาร, เล่มที่ ๒ (กรกฎาคม, ๒๕๒๐), หน้า ๕ - ๑๑.

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วารสารนิติศาสตร์, (ฉบับศาล
ปกครอง), ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๔.

ชลุคม์ สวัสดิ์ทิศ. "ระบบงานตุลาการในประเทศไทย", บทคัดย่อ,
เล่มที่ ๒๖ ตอนที่ ๘ (ธันวาคม, ๒๕๑๒), หน้า ๘๑๒ - ๘๑๗.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัชรานันท์. "การพิจารณาคดีปกครองในสวีเดน", นิติศาสตร์,
ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กันยายน - พฤศจิกายน, ๒๕๒๐), หน้า ๒๒๘-๒๔๔.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. "บทบาทของทหารในการเมืองไทย", วารสารสังคม
ศาสตร์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน, ๒๕๒๑),
หน้า ๘๒ - ๑๒๑.

ญาติ ไหวทึ. "ศาลปกครอง", วารสารข้าราชการ, ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑๐
(ตุลาคม, ๒๕๒๓), หน้า ๖ - ๒๐.

- เกื้อน บุญนาค. "การแยกอำนาจ", นิติศาสตร์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓,
หน้า ๑๖ - ๔๐.
- _____ "การแยกอำนาจ", นิติศาสตร์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๔,
หน้า ๗๔ - ๑๐๐.
- พงศ์เทัญ ศกุนตาทักษิ. "ทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจกับการปกครองในระบบ
ประชาธิปไตย", วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์, (ฉบับพิเศษ รวม
บทความทางวิชาการ อนุสรณ์ ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย),
หน้า ๑๖๔ - ๑๗๔.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. "ข้อพิจารณาเรื่องการจัดตั้งศาลปกครองในประเทศไทย"
กฎหมาย, เล่มที่ ๔ ปีที่ ๒๓ (กรกฎาคม - สิงหาคม, ๒๕๑๔),
หน้า ๕๗ - ๗๐.
- พลศักดิ์ จิรโกศิริ. "อมาตยาธิปไตย: การสืบทอดทางประวัติศาสตร์การเมือง
เมืองไทย", วารสารประวัติศาสตร์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-
ธันวาคม, ๒๕๒๓), หน้า ๓๕ - ๖๖.
- ไพศิษฐ์ ทิพทัศนกุล. "ระบบศาลพิเศษในเยอรมัน", ระพี ๑๗, หนังสือนิตยสาร
ที่ระลึกวันรทท คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.
(ไม่มีเลขหน้า).
- มารุต บุญนาค. "ผู้ตรวจราชการแผ่นดินของรัฐสภา", วารสารกฎหมาย,
ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ (กันยายน, ๒๕๑๗), หน้า ๒๑๗ - ๒๒๒.

- มารุต บุญนาค. "วิจารณ์กฎหมาย ๒๒๒", พัฒนบริหารศาสตร์, ปีที่ ๑๗ เล่มที่ ๓ (กรกฎาคม, ๒๕๒๐), หน้า ๔๓๕ - ๔๔๗.
- วิษณุ เครืองาม. "เรื่องของศาลฎีกาสหรัฐอเมริกา", วารสารกฎหมาย, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ (กันยายน, ๒๕๑๗), หน้า ๑๑ - ๔๓.
- สมภพ ไทตระถิกย์. "ศาลคดีปกครอง", รพี ๑๗, หนังสือที่ระลึกวันรพี คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗. (ไม่มีเลขหน้า).
- "สัมภาษณ์พิเศษ", วารสารข้าราชการ, ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม, ๒๕๒๓), หน้า ๕ - ๑๘.
- สุทัศน์ นันทนุสุขสันต์. "การคลี่คลายขยายตัวของระบบราชการไทย", วารสารธรรมศาสตร์, ปีที่ ๖ เล่มที่ ๓ (กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม, ๒๕๒๐), หน้า ๒๗ - ๕๘.
- สุธรรม ภัทราคม. "ระบบงานศาลไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ", บทบัณฑิต, ตอนที่ ๔ เล่มที่ ๒๖ (ธันวาคม, ๒๕๑๒), หน้า ๔๘๓ - ๔๘๘.
- สุธี อากาศคุณ. "ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน", พัฒนบริหารศาสตร์, ปีที่ ๒๗ เล่มที่ ๓ (กรกฎาคม, ๒๕๒๐), หน้า ๔๒๗ - ๔๓๘.
- อมร จันทรสมนุญ. "เราควรมีศาลปกครองไต่หรือยัง", นิติศาสตร์, ตอนที่ ๔ เล่มที่ ๒ (มีนาคม, ๒๕๑๔), หน้า ๑ - ๔๓.

- อักษรพร จุฑารัตน์. "ศาลปกครองในประเทศไทย", วารสารกฎหมาย,
ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม, ๒๕๑๗), หน้า ๗๒ - ๘๒.
- อาสา ททรัพย์อนันต์. "สำนักงานเลขาธิการรัฐสภาภายหลัง ๒๐ ต.ค. ๒๕๒๒",
เอกสารข่าวรัฐสภา, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๖๒ (๑ ธันวาคม, ๒๕๒๐),
หน้า ๗ - ๑๘.
- อิสสระ นิตินันท์ประกาศ. "ศาลปกครองของฝรั่งเศส", วารสาร สสท.
ปีที่ ๒ เล่มที่ ๖ (พฤษภาคม, ๒๕๑๗), หน้า ๑๑ - ๒๗.
- หรือ _____ . "ศาลปกครองของฝรั่งเศส", สรรพากรศาสตร์,
ปีที่ ๒๑ เล่มที่ ๒ (มีนาคม - เมษายน, ๒๕๑๗), หน้า ๒๗ - ๔๓.
- หรือ _____ . "ศาลปกครองของฝรั่งเศส", นิตยสารท้องถิ่น,
ปีที่ ๑๘ เล่มที่ ๓ (มีนาคม, ๒๕๑๗), หน้า ๑๗ - ๓๘.
- _____ . "กฎหมายปกครองอังกฤษ", นิติศาสตร์,
ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มิถุนายน - สิงหาคม, ๒๕๒๐), หน้า ๘๒ - ๑๐๕.
- อุกฤษ มงคลนาวิน. "ศาลปกครองของฝรั่งเศส", รัฐสภาสาร,
ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม, ๒๕๒๐) หน้า ๒๗ - ๔๒.
- อุส่าห์ โกมลปานิก. "การจัดตั้งศาลปกครองในประเทศไทย", วารสาร
ข้าราชการ, ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม, ๒๕๒๓), หน้า ๒๐ -
๓๕, ๗๘ - ๗๙.

หนังสือพิมพ์

- " ค.ร.ม. เปิดทางให้ตั้งศาลปกครอง", มติชน ๓, ฉบับวันที่ ๑๘ มิถุนายน,
๒๕๒๓, หน้า ๑ - ๒.
- บุญส่ง พบสุข. "บทบาทศาลปกครอง", มติชน ๓, ฉบับวันที่ ๑๕ มิถุนายน,
๒๕๒๓, หน้า ๕.
- พงศ์เทัญ ศกุนตารักษ์. "ศาลปกครอง", สยามรัฐ, ฉบับวันที่ ๑๕ มิถุนายน,
๒๕๒๓, หน้า ๗ - ๘.
- หนังสือพิมพ์มติชน, ฉบับวันที่ ๑๕ เมษายน, ๒๕๒๓.
- มารุต บุณนาค. "ศาลปกครอง", สยามรัฐ, ฉบับวันที่ ๕ กุมภาพันธ์,
๒๕๒๐, หน้า ๗.
- _____ "เราควรมีศาลปกครองไต่หรือยัง", สยามรัฐ, ฉบับวันที่
๑๑ มกราคม, ๒๕๒๑, หน้า ๗.
- วิจิตร (นามแฝง). "กฎหมายมหาชนโดยศาลปกครอง", ประชาธิปไตย ๔๑,
ฉบับวันที่ ๖ พฤศจิกายน, ๒๕๑๗, หน้า ๕.
- "ศาลปกครอง" (บทบรรณาธิการ), สยามรัฐ ๒๔, ฉบับวันที่ ๗ มกราคม,
๒๕๒๑, หน้า ๕.
- อมรินทร์ แสงโชติช่วง. "ศาลปกครอง: ระบบเผด็จการรูปแบบใหม่",
ประชาธิปไตย ๔๑, ฉบับวันที่ ๕ กันยายน, ๒๕๑๗, หน้า ๕.

กฎหมาย ระเบียบ หนังสือราชการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑.

พระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช ๒๕๑๖.

พระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช ๒๕๒๒.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ

ในวงราชการ พุทธศักราช ๒๕๑๘.

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๑๘.

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พุทธศักราช ๒๕๑๘.

พระราชบัญญัติผังเมือง พุทธศักราช ๒๕๑๘.

พระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พุทธศักราช ๒๕๑๘.

พระราชบัญญัติระเบียบราชการเมืองพัทยา พุทธศักราช ๒๕๒๑.

ระเบียบของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ว่าด้วยวิธีพิจารณาและ

วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พุทธศักราช ๒๕๒๒.

ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

พ.ศ.....ของกระทรวงยุติธรรม.

ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

พ.ศ.....ของนายญาติ ไหวท.

ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

พ.ศ.....ของนายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา และนายพินิจ

จันทร์สุรินทร์.

ร่างพระราชบัญญัติศาลปกครองและวิธีพิจารณาคำพิพาทในศาลปกครอง

พ.ศ..... ของนายพานิช สัมภวคุปต์.

ร่างพระราชบัญญัติศาลปกครอง พ.ศ..... ของนายจารุมิตร

เรืองสุวรรณ และนายสุชน ชื่นสมจิตต์.

ร่างพระราชบัญญัติศาลปกครอง พ.ศ..... ของนายเชวงศักดิ์

เศรษฐมาศย์ และคณะ.

วิทยานิพนธ์ และ เอกสารอื่น ๆ

ปริญญา อุดมทรัพย์. วิเคราะห์บทบาททางการเมืองของทหารใน
ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตแผนกวิชาการปกครอง.

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๑๘.

วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล. การควบคุมฝ่ายบริหาร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. แผนกศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

สำเนียง คงคาเพชร. การพิจารณาคดีปกครองในประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๗.

รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๘ - ๑๙/๒๕๑๗

วันที่ ๒๘ - ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ กองการประชุมสำนัก
เลขาธิการรัฐสภา.

บันทึกการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๗ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๑๗

กองกรรมาธิการ สำนักเลขาธิการรัฐสภา.

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่อง "ปัญหาการจัดตั้ง

ศาลปกครองในไทย" เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๒๓ ณ ห้องแอดมิ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารประกอบคำบรรยายชั้นปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์ สาขากฎหมายมหาชน วิชากฎหมายปกครองชั้นสูง

พ.ศ. ๒๕๒๓.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และ พีรศักดิ์ จันทวารินทร์. ข้อมูลพื้นฐาน :

กึ่งศตวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองไทย กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์, ๒๕๒๔.

ภาษาอังกฤษ

Abraham J. Henry. The Judicial Process. (Third Edition)

New York : Oxford University, 1975.

Brown L. Neville and Garner F. J. French Administrative

Law. (Second Edition) London : Butterworths, 1973.

Garner F. J. Administrative Law. (Fourth Edition).

Butterworths, 1974.

Henry H. John. The Government of German. (Sixth Edition).

New York : Harcourt Brace Jovanovich, 1972.

Hill L. Norman and others. The Background of European

Government. (Third Edition). New York : Rinehart

& Co inc, 1952.

La Palombara, Joseph. Bureaucracy and Political Development.

New York : Princeton University Press, 1963.

Ogg Austin Frederic. English Government and Politics.

(Second Edition). New York : The Macmillan Company,

1955.

Pangle L. Thomas. Montesquieu's Philosophy of Liberalism.

A Comentary on the Sprit of The Laws. Chicago :

The University of Chicago Press, 1973.

- Riggs, Fred W. Thailand : The Modernization of A
Bureaucratic Polity. Honolulu : East - West Center
Press, 1966.
- Sabine, H. George. A History of Political Theory.
(Fourth Edition). Illinois : Dryden Press, 1973.
- Stiffin, William J. The Thai Bureaucracy : Institutional
Change and Development. Honolulu : East - West
Center Press, 1966.
- Wilson, David A. Politics Thailand. New York : Cornell
University Press, 1962.
- Witman L. S. and Wuest J. J. Comparative Government.
New Jersey : Littlefield, Adams & Co, 1960.

ภาคผนวก

ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง

และวิธีพิจารณาคดีปกครอง

ของ

กระทรวงยุติธรรม

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบ

ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

พ.ศ.

หลักการ

จัดตั้งศาลปกครองและให้มีวิธีพิจารณาคดีปกครอง

เหตุผล

โดยที่คดีปกครอง เป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากคดีแพ่งโดยทั่วไป เพราะเป็นการขัดแย้งระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งข้อขัดแย้งดังกล่าวควรได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาทางด้านการบริหารและการปกครอง ทั้งการดำเนินคดีควรเป็นไปโดยประหยัด สะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม เพื่อให้ประโยชน์ส่วนรวมและสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้รับความคุ้มครองยิ่งขึ้น โดยไม่เป็นการชักขวาง หรือก่อให้เกิดอุปสรรคในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยไม่สมควร จึงสมควรจัดตั้งศาลปกครองขึ้น เพื่อพิจารณาคดีปกครองโดยมีวิธีพิจารณาคดีเป็นพิเศษยกเว้นขั้นตอนและวิธีการต่างๆ ที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบางอย่างเพื่อให้เกิดการคล่องตัวยิ่งขึ้น ประกอบกับโดยที่ขณะนี้ได้มีกฎหมาย ๕ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๔ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๔ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๔ พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๔ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๒๑ บัญญัติให้นำคดีข้อพิพาทบางประเภทไปสู่ศาลปกครอง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง

พระราชบัญญัติ

จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

พ.ศ.

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า ส่วนราชการและหน่วยงานตามระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น รวมถึงองค์การของรัฐบาลตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล หรือกิจการของรัฐตามกฎหมายที่จัดตั้งกิจการนั้น และหน่วยงานธุรกิจที่รัฐเป็นเจ้าของ ซึ่งดำเนินกิจการสาธาณูปโภค แต่ไม่รวมถึงบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนที่รัฐ จัดตั้ง หรือมีทุนรวมอยู่ด้วย

"เจ้าพนักงานของรัฐ" หมายความว่า คณะรัฐมนตรี ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่น และบุคคลใดๆ ซึ่งได้รับการแต่งตั้ง หรือมอบหมายให้ปฏิบัติราชการ หรือปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ

และหมายความรวมถึง กรรมการ หรืออนุกรรมการของหน่วยงานของรัฐ

"กิจการสาธารณูปโภค" หมายความว่า การรถไฟ การประปา การสื่อสาร การโทรศัพท์ การคมนาคม การชลประทาน การผลิตเพื่อจำหน่าย หรือการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง กระแสไฟฟ้า หรือพลังงานอื่นในท้องถิ่นเดียวกัน แก่ประชาชน รวมทั้งบรรดากิจการอื่นที่คล้ายคลึงกันหรือตามที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา

"คดีปกครอง" หมายความว่า คดีที่ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

"ก.ต." หมายความว่า คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการคัดเลือกผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิ

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

ศาลปกครอง

มาตรา ๕ ให้จัดตั้งศาลปกครองขึ้นในกรุงเทพมหานคร และจะเปิดทำการเมื่อได้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

ให้ศาลปกครองมีเขตอำนาจตลอดราชอาณาจักร

มาตรา ๖ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดังต่อไปนี้

(๑) คดีที่ฟ้องขอให้ยกเลิก หรือเพิกถอนกฎข้อบังคับ คำสั่ง คำวินิจฉัย หรือการกระทำของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าพนักงานของรัฐ ทั้งหมด หรือบางส่วน

(๒) คดีที่ฟ้องขอให้หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าพนักงานของรัฐ ปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ที่มีกฎหมายกำหนดไว้

(๓) คดีที่ฟ้องขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษา หรือคำสั่งว่าพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง เทศบัญญัติ ขอบัญญัติจังหวัด ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร ขอบังคับสุขาภิบาล ระเบียบ ประกาศ หรือกฎข้อบังคับอื่น ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ไม่มีผลบังคับทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ศาลปกครองมีอำนาจเพียงทำความเห็น และส่งสำนวนไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาพิพากษาโดยเร็ว

(๔) คดีที่มีกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง คดีดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ถ้าโจทก์เรียกค่าสินไหมทดแทนมาด้วย ก็ให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาในเรื่องค่าสินไหมทดแทนนั้นได้

มาตรา ๓ การฟ้องคดีดังกล่าวในมาตรา ๒ (๑) ให้กระทำได้เมื่อหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าพนักงานของรัฐ ออกกฎข้อบังคับ คำสั่ง คำวินิจฉัย หรือ กระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่สุจริต โดยปราศจากอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ โดยไม่คงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยปฏิบัติไม่ถูกต้องตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือโดยใช้ดุลพินิจซึ่งปราศจากเหตุผลหรือหลักฐานอันสมควรสนับสนุน

มาตรา ๔ การฟ้องคดีดังกล่าวในมาตรา ๒ (๒) ให้กระทำได้เมื่อหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐไม่ปฏิบัติการ หรือปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยไม่สุจริต

มาตรา ๕ การฟ้องคดีดังกล่าวในมาตรา ๒ (๓) ให้กระทำได้เมื่อพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง เทศบัญญัติ ขอบัญญัติจังหวัด ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร ขอบังคับสุขาภิบาล ระเบียบ ประกาศ หรือกฎข้อบังคับอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ซึ่งหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐ เป็นผู้ออก โดยปฏิบัติไม่ถูกต้องตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดหรือมีสาระไม่คงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ หรือออกโดยเกินอำนาจที่

กฎหมายนั้นๆ ให้ไว้

มาตรา ๑๐ การฟ้องคดีตามความในสามมาตราจะกระทำได้อีกเมื่อ
ผู้ฟ้องได้รับความเสียหายจากเหตุเช่นว่านั้น หรือเหตุเช่นว่านั้นทำให้เสื่อม
เสียแก่ประโยชน์สาธารณะ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ร้องทุกข์ หรืออุทธรณ์คำสั่ง
หรือคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานของรัฐ เฉพาะในเรื่องนั้นๆ ตามหลักเกณฑ์และ
วิธีการที่กำหนดไว้ ห้ามมิให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองจนกว่าจะได้มีการปฏิบัติ
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการเช่นว่านั้น และได้มีการวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องทุกข์
หรืออุทธรณ์ในเรื่องนั้นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เสร็จสิ้นแล้ว แต่ถ้ามิได้มีการ
วินิจฉัยชี้ขาดภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือถ้ากฎหมายไม่ได้กำหนด
เวลา และมีไต่วินิจฉัยชี้ขาดภายในเวลา ๔ เดือน โดยไม่มีเหตุผลอันสม
ควรก็ให้มีสิทธิฟ้องคดี เรื่องนั้นต่อศาลปกครองได้

มาตรา ๑๒ คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง คือ

(๑) คดีที่เกี่ยวกับการกระทำทั้งหลายของเจ้าพนักงานของรัฐ
และหน่วยงานของรัฐซึ่งไม่มีลักษณะ เป็นการกระทำในทางปกครอง

(๒) คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม ศาล
ทหาร และศาลอื่น

(๓) คดีที่เกี่ยวกับคำสั่งซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก
หรือการกระทำของเจ้าพนักงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

(๔) คดีที่มีข้อโต้แย้ง เกี่ยวกับภาษีอากร

(๕) คดีที่เกี่ยวกับคำสั่งลงโทษหรือลดถอนข้าราชการตุลาการ
ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ หรือเกี่ยวกับคำสั่งลง
ทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร หรือกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจ

มาตรา ๑๓ ถ้าศาลปกครองเห็นว่าการพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง
นั้นจะเป็นการขัดขวางหรือก่อให้เกิดอุปสรรคสำคัญในการบริหารราชการแผน
กินโดยไม่สมควร ศาลปกครองจะมีคำสั่งปฏิเสธไม่รับคดีปกครองไว้พิจารณา

หรือจำหน่ายคดีปกครองนั้นเสียจากสารบบความก็ได้

การที่ศาลปกครองจะมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าวในวรรคหนึ่ง
ต้องได้รับความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของที่ประชุม
ใหญ่ผู้พิพากษาศาลปกครอง องค์คณะของที่ประชุมใหญ่กรณีเช่นนี้ต้องประกอบ
ด้วยผู้พิพากษาไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้พิพากษาศาลปกครองทั้งหมด

มาตรา ๑๔ เมื่อศาลปกครองเปิดทำการแล้ว ห้ามมิให้ศาลชั้นต้น
อื่นใดรับคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองไว้พิจารณาพิพากษา

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ระหว่างศาลปก
ครองกับศาลอื่นให้เสนอเรื่องต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย คำวินิจฉัย
ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาด

ในระหว่างที่รอคำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ถ้าคดีนั้นค้าง
พิจารณาอยู่ในศาลใด ศาลที่รับฟ้องคดีนั้นจะดำเนินการพิจารณาไปก่อน
ก็ได้ แต่ห้ามมิให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นจนกว่าจะได้มีคำวินิจฉัยของคณะ
ตุลาการรัฐธรรมนูญแล้ว

มาตรา ๑๖ ให้ศาลปกครองสังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรมและให้นำ
บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติศาลยุติธรรมมาใช้บังคับแก่ศาลปกครองโดยอนุโลม

หมวดที่ ๒

ผู้พิพากษาศาลปกครอง

มาตรา ๑๗ ในศาลปกครองให้มีผู้พิพากษาซึ่งรับราชการประจำ และ
ผู้พิพากษานอกราชการจำนวนเท่าๆ กัน ตามที่รัฐมนตรีจะได้กำหนดไว้ตาม
ความจำเป็น

มาตรา ๑๘ ผู้พิพากษาซึ่งรับราชการประจำจะได้ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ แต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของ ก.ต. จากบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ
ฝ่ายตุลาการผู้ได้รับเงินเดือนไม่ต่ำกว่าชั้น ๖ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ

ในปัญหาทางด้านการบริหารและการปกครอง

(๒) พนักงานคดีปกครองชั้น ๓

มาตรา ๑๘ ในศาลปกครองให้มีอธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองหนึ่งคน และรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองตามจำนวนที่รัฐมนตรีจะได้อำหนดไว้ ตามความจำเป็น

อธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครอง และรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครอง ทั้งกล่าวตามวรรคหนึ่ง จะได้อำนาจพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของ ก.ค. จากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาทางด้านการบริหารและการปกครอง

มาตรา ๒๐ เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าผู้พิพากษาซึ่งรับราชการประจำตามมาตรา ๑๘ (๒) เป็นเสมือนหนึ่งข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ รวมทั้งให้มีสิทธิเลือกกรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิได้ แต่จะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมไม่ได้

อัตราเงินเดือนผู้พิพากษาซึ่งรับราชการประจำตามมาตรา ๑๘ (๒) ให้เป็นไปตามบัญชีซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตุลาการสำหรับข้าราชการตุลาการชั้น ๖ แต่ให้ได้รับเงินเดือนในชั้นที่ไม่ต่ำกว่าเงินเดือนที่ได้รับอยู่ก่อนวันที่ได้อำนาจพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาทั้งกล่าว และให้เลื่อนเงินเดือนจนถึงขั้นสูงสุดของชั้น ๖

ก่อนเข้ารับหน้าที่ผู้พิพากษาศาลปกครองตามวรรคหนึ่ง ต้องปฏิญาณตนต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองว่าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรมและรักษาความลับในราชการ

มาตรา ๒๑ ผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิจะได้อำนาจพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งคณะกรรมการคัดเลือกด้วยความเห็นชอบของ ก.ค.

มาตรา ๒๒ คณะกรรมการประกอบด้วยรัฐมนตรีเป็นประธาน อธิบดี

ผู้พิพากษาศาลปกครอง ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงมหาดไทย
ปลัดกระทรวงยุติธรรม อธิบดีกรมอัยการ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นกรรมการและเลขาธิการ
ส่งเสริมงานตุลาการ เป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๒๓ การประชุมและวิธีคัดเลือกผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิของคณะ
กรรมการให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๔ ผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติ
และไม่มีความต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) อายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี และไม่สูงกว่าหกสิบห้าปี
- (๒) รับราชการ หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่า
ผู้พิพากษาศาลฎีกา หรือเทียบเท่า หรือไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือเทียบเท่าหรือ
มียศไม่ต่ำกว่าพลโท พลเรือโท พลอากาศโท หรือพลตำรวจโท
- (๓) รับราชการหรือเคยรับราชการมาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปี
- (๔) มีคุณสมบัติทั่วไปที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือน
ได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน
- (๕) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง กรรมการพรรคการเมือง
หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง สมาชิกรัฐสภา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น
ที่มาจากการเลือกตั้ง หรือทนายความ

ผู้ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิ
จะต้องเข้ารับการอบรมในเรื่องเกี่ยวกับศาลปกครอง อำนาจหน้าที่ของ
ผู้พิพากษาศาลปกครองและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการดำรงตนใน
ฐานะเป็นผู้พิพากษาศาลปกครองตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

ในนามบทบัญญัติมาตรา ๒๐ วรรคสาม มาใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาผู้ทรง
คุณวุฒิโดยอนุโลม

มาตรา ๒๕ ผู้ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นผู้พิพากษา
ผู้ทรงคุณวุฒิ หากดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าพนักงานของรัฐจะต้องพ้นจากการเป็น

เจ้าพนักงานของรัฐในทันทีที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง และหากประกอบ
กิจการใดๆ อันอาจกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ที่จะต้องพ้นจากการประ
กอบกิจการนั้นๆ ก่อน

ผู้ต้องพ้นจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นข้าราชการ
การให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญตามปกติตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ
ข้าราชการโดยถือว่าเป็นกรณีมีเหตุทดแทน แต่ถาเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของ
หน่วยงานของรัฐ ก็ให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญหรือสิทธิอื่นใดจากหน่วยงาน
นั้นเช่นเดียวกับผู้ที่พ้นจากตำแหน่งโดยไม่มีควมผิด

มาตรา ๒๖ ผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิให้ดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี แต่จะ
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ต่อออกตามวาระไปแล้วให้ดำรงตำแหน่ง
ต่อไปอีกก็ได้

มาตรา ๒๗ ผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ออกตามวาระ
- (๔) อายุครบหกสิบห้าปี
- (๕) ซากคุณสมบัติหรือเข้าลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตาม

มาตรา ๒๘

- (๖) เข้ารับราชการหรือทำงานเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ
- (๗) ประกอบกิจการใดๆ อันอาจกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติ

หน้าที่

- (๘) ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
 - (๙) กระทำการใดๆ หรือมีกรณีอื่นเป็นเหตุที่ข้าราชการตุลาการจะต้องพ้นจากตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ
- การพ้นจากตำแหน่งตาม (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๙) ให้รัฐมนตรี

เป็นผู้สั่ง เมื่อได้รับความเห็นชอบของ ก.ค. แล้ว

มาตรา ๒๘ ให้ผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิได้รับเงินประจำตำแหน่ง เป็นรายเดือนในอัตราขั้นสูงสุดของข้าราชการตุลาการที่ได้รับเงินเดือนชั้น ๖ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

ผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิมีสิทธิได้รับค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๒๙ ในกรณีที่ยังไม่มี การแต่งตั้งผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิชั้นใหม่ หรือมีการแต่งตั้งแล้วแต่ยังไม่ได้เข้ารับหน้าที่ ให้ผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งออกตามวาระคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน แต่ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันครบกำหนดออกตามวาระ

มาตรา ๓๐ ผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ ตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๑ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัยสำหรับข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการมาใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๓๓ ศาลปกครองจะต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสามคน จึงจะเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี

มาตรา ๓๓ กระบวนพิจารณานอกจากนั่งพิจารณาและพิพากษาคดี ผู้พิพากษาศาลปกครองคนใดคนหนึ่งมีอำนาจกระทำหรือออกคำสั่งใดๆ ได้

มาตรา ๒๘ ให้ นำบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่การคัดค้านผู้พิพากษาศาลปกครองโดยอนุโลม

หมวด ๓

พนักงานคดีปกครอง

มาตรา ๓๕ ในศาลปกครองให้มีพนักงานคดีปกครองตามจำนวนที่รัฐ

มนตรีจะไต่ถามหาความจำเป็น

ให้รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี เป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนพนักงานคดีปกครองตามพระราชบัญญัตินี้

ให้รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีแต่งตั้งพนักงานคดีปกครองคนหนึ่ง เป็นหัวหน้าพนักงานคดีปกครอง และให้มีอำนาจถอดถอนด้วย

มาตรา ๓๖ พนักงานคดีปกครองต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติทั่วไปที่จะเข้ารับราชการ เป็นข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา หรือสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย จากมหาวิทยาลัยของรัฐหรือสถาบันอุดมศึกษาเอกชนซึ่ง ก.พ. ได้รับรองแล้ว

(๒) เป็นเจ้าพนักงานของรัฐมีหน้าที่ปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานทางกฎหมายหรือทางการปกครอง หรือประกอบวิชาชีพหรืออาชีพทางกฎหมายหรือทางการปกครองอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี

ก่อนจะปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่ง พนักงานคดีปกครองจะต้องเข้ารับการฝึกอบรมตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

มาตรา ๓๗ ให้พนักงานคดีปกครองเป็นข้าราชการชุกการตามความหมายของกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

อัตราเงินเดือนพนักงานคดีปกครองให้แบ่งเป็น ๓ ชั้น แต่ละชั้นให้เป็นไปตามบัญชีซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนสามัญ ดังนี้

ชั้น ๑ เท่ากับ ระดับ ๘ - ๕

ชั้น ๒ เท่ากับ ระดับ ๖ - ๗ - ๘

ชั้น ๓ เท่ากับ ระดับ ๘ - ๑๐

มาตรา ๓๘ ให้หัวหน้าพนักงานคดีปกครอง เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคดีปกครองตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ

(๑) เสนอความเห็นและข้อสั่ง เสด็จออกตรวจยุติธรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายตามที่เห็นสมควร

(๒) แจงให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พนักงานสอบสวน หรือผู้บังคับบัญชาของบุคคลที่ของสงสัยทราบ เพื่อดำเนินการต่อไปแล้วแต่กรณี เมื่อปรากฏชัดแจ้งหรือมีข้อที่น่าสงสัยจากสำนวนคดีปกครองว่ามีการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือทางวินัย

มาตรา ๓๙ ในการพิจารณาคดีปกครอง ให้มีพนักงานคดีปกครองอย่างน้อยหนึ่งคนเป็นผู้รับผิดชอบช่วยเหลือศาลปกครองในแต่ละคดี

เมื่อมีเหตุอันสมควร อธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองจะสั่งให้พนักงานคดีปกครองคนใดพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในคดีปกครอง เรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้

มาตรา ๔๐ พนักงานคดีปกครองมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการใดๆ เพื่อเสนอต่อศาลปกครอง ดังต่อไปนี้

(๑) ทำรายงานสรุปเนื้อหาของคดีปกครองที่ฟ้องร้องและกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

(๒) ค้นคว้าตัวบทกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลปกครอง

(๓) เสนอความเห็นหรือสั่ง เสด็จเกี่ยวกับพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงที่ควรสืบเพิ่มเติม

(๔) ทำรายงานสรุปพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย รวมทั้งความเห็นและข้อสั่ง เสด็จในคดีปกครองที่เสร็จการพิจารณาแล้ว

(๕) หน้าที่ตามที่ศาลปกครองมอบหมาย

(๖) หน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น

มาตรา ๔๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานคดีปกครองมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เรียกบุคคลมาพบและให้ถ้อยคำหรือส่ง เอกสารหรือหลักฐาน ใดๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๒) เข้าไปในสถานที่ใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีปกครองที่รับผิดชอบ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจสอบสถานที่หรือแสวงหาข้อเท็จจริง เมื่อได้รับอนุญาตจากหัวหน้าพนักงานคดีปกครอง

ในกรณีมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง เข้าไปในสถานที่ดังกล่าว ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น พนักงานคดีปกครองจะกระทำใดต่อเมื่อมีคำสั่งของศาล

มาตรา ๔๒ พนักงานคดีปกครองอาจถูกคัดค้านในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีปกครองได้ และให้นำบทบัญญัติว่าด้วยเหตุแห่งการคัดค้านผู้พิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม รวมทั้งเหตุอื่นซึ่งอาจทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคดีปกครอง เป็นไปโดยไม่เป็นธรรม

การคัดค้าน ให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครอง ถ้าอธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองเห็นว่า การคัดค้านนั้นฟังได้ ก็ให้สั่งให้พนักงานคดีปกครองพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในคดีปกครองนั้น

บรรดาการกระทำใดๆ ของพนักงานคดีปกครองที่ได้กระทำไปก่อนมีคำสั่งตามวรรคสามยอมเป็นอันสมบูรณ์ เว้นแต่อธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองจะสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๔๓ เพื่อประโยชน์แก่ราชการของศาลปกครองตามพระราชบัญญัตินี้ รัฐมนตรีและรัฐมนตรีเจ้าสังกัดจะขอให้นายกรัฐมนตรีใช้อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน แต่งตั้งข้าราชการซึ่งสังกัดกระทรวงทบวงกรมแห่งหนึ่งแห่งใดไปดำรงตำแหน่งพนักงานคดีปกครอง โดยได้รับเงินเดือนจากกระทรวงทบวงกรมเดิม แต่มีฐานะเสมือนเป็นข้าราชการตุลาการในกระทรวงยุติธรรมก็ได้

การแต่งตั้งให้มาดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ต้องมีระยะเวลาครั้งหนึ่ง ไม่น้อยกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสามปี

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับแก่การแต่งตั้งพนักงาน คดีปกครองไปดำรงตำแหน่งในกระทรวงทบวงกรมอื่นด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานคดี ปกครอง เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๔

วิธีพิจารณาคดีปกครอง

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๔๕ การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นใดไปยังคู่ความในคดี ปกครองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในกระทำโดยเจ้าพนักงานศาล หรือศาลปก ครองจะกำหนดให้ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือโดยวิธีอื่นก็ได้

มาตรา ๔๖ ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือในกฎ หมายอื่น หรือตามที่ศาลปกครองใดกำหนด ศาลปกครองมีอำนาจยื่นหรือ ขยายไต่ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา ๔๗ การยื่นคำฟ้องตลอดจนการดำเนินการกระบวนการพิจารณา ไต่ๆ ในคดีปกครองให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องชำระศาลาษาธรรมเนียม

มาตรา ๔๘ เพื่อให้การดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดีปกครอง เป็นไป โดยประหยัด สะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาล ปกครองมีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ ใช้บังคับในศาลปกครองใด เมื่อได้รับ อนุมัติจากประธานศาลฎีกาแล้ว

ข้อกำหนดนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ ใช้บังคับได้

มาตรา ๔๙ ศาลปกครองอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้

มาตรา ๕๐ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับแก่การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลปกครอง เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้ง กับบทแห่งพระราชบัญญัติโดยอนุโลม

ในการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลปกครอง ให้ศาลปกครองมีอำนาจ ผ่อนผันการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณา หรือระเบียบวิธีการที่ตั้งขึ้น โดยกฎหมายหรือโดยประการอื่นใดตามที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความ ยุติธรรม

มาตรา ๕๑ คดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองให้ถือว่าเป็นคดีแพ่งตาม ความหมายในกฎหมายว่าด้วยพนักงานอัยการ

มาตรา ๕๒ สิทธิฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครองตามมาตรา ๖ (๑) (๓) และ (๔) ให้มีอายุความ ๒ ปี นับแต่วันเกิดสิทธิฟ้องร้อง

ในกรณีที่มีการยื่นคำฟ้องโดยทางไปรษณีย์ ให้ถือว่าวันที่ส่งคำฟ้องทาง ไปรษณีย์เป็นวันยื่นคำฟ้อง

ส่วนที่ ๒

วิธีพิจารณาคดีในศาลปกครอง

มาตรา ๕๓ คำฟ้องคดีปกครองให้ทำเป็นหนังสือระบุชื่อและอาชีพของ โจทก์ตลอดจนขอเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับข้อหาและคำขอบังคับ กับ ให้ลงลายมือชื่อโจทก์ไว้เป็นหลักฐาน

คำฟ้องคดีปกครองจะยื่นต่อศาลปกครองโดยตรงหรือจะส่งทางไปรษณีย์ ลงทะเบียนยอมรับก็ได้

ก่อนที่ศาลปกครองมีคำสั่งรับคดีใดไว้พิจารณา ศาลปกครองมีอำนาจ ที่จะสอบสวนขอเท็จจริงเบื้องต้นถึงตัวโจทก์และมูลคดีที่ฟ้องร้องในคดีนั้นได้

ในกรณีที่ไม่ปรากฏตัวโจทก์หรือปรากฏแน่ชัดว่าคดีไม่มีมูลที่จะฟ้องร้อง ให้ศาลปกครองมีคำสั่งไม่รับคดีนั้นไว้พิจารณา ในกรณีเช่นนี้ถ้าสามารถทำได้

ให้ศาลปกครองแจ้งคำสั่งไม่รับคดีไว้พิจารณาให้โจทก์ทราบโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

มาตรา ๕๔ เมื่อศาลปกครองสั่งรับคดีไว้พิจารณาแล้ว ให้ศาลปกครองออกหมายส่งสำเนาคำฟ้องแก่จำเลยภายในเจ็ดวัน นับแต่วันสั่งรับคดีไว้พิจารณา

ให้จำเลยยื่นคำให้การ เป็นหนังสือต่อศาลปกครองหรือต่อศาลจังหวัดที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลนั้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง

ในกรณีที่จำเลยยื่นคำให้การต่อศาลจังหวัด ให้ศาลจังหวัดส่งต่อไปยังศาลปกครองโดยเร็ว

มาตรา ๕๕ การยื่นคำร้อง คำขอหรือเอกสารอื่นใดต่อศาลปกครอง จะยื่นต่อศาลปกครองโดยตรง หรือยื่นต่อศาลจังหวัดที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลนั้น หรือจะส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังศาลปกครองก็ได้

ในกรณีที่มีการยื่นคำร้อง คำขอ หรือเอกสารอื่นใดต่อศาลจังหวัด ให้ศาลจังหวัดส่งต่อไปยังศาลปกครองโดยเร็ว

มาตรา ๕๖ เมื่อศาลปกครองเห็นสมควร ศาลปกครองจะกำหนดการนั่งพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง ณ จังหวัดที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขต หรือที่โจทก์หรือจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตก็ได้

มาตรา ๕๗ ศาลปกครองมีอำนาจหน้าที่ค้นหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

ในการนี้ศาลปกครองมีอำนาจ

(๑) เรียกหรือออกหมายเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือหลักฐานใดๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๒) เขาไปในสถานที่ใดๆ ที่เกี่ยวข้อง กับคดีที่พิจารณา เพื่อตรวจสอบสถานที่หรือแสวงหาข้อเท็จจริง

ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีคำขอของคู่ความหรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้

อ้างบุคคลหรือเอกสารหรือหลักฐานนั้นเป็นพยานหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๕๔ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ศาลปกครองเท่านั้นเป็นผู้ซักถามพยานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงในคดีให้มากที่สุด ทั้งนี้คู่ความอาจจะตั้งคำถามขอ ให้ศาลปกครองช่วยซักถามพยานให้ด้วยก็ได้

มาตรา ๕๕ ในการพิจารณาคดีในศาลปกครอง ให้ศาลปกครองรับฟังข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำกัดเคร่งครัด เฉพาะแต่ที่เกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี

มาตรา ๕๖ ศาลปกครองมีอำนาจทำการสืบพยานเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็น ซึ่งรวมทั้งการเรียกพยานมาสืบต่อไป หรือเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ได้

มาตรา ๖๑ ในกรณีที่กฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง ศาลปกครองมีอำนาจรับฟังพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร หรือรับฟังพยานบุคคลเพื่อหักล้าง เพิ่มเติม คัดถอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นได้

มาตรา ๖๒ ในการบันทึกคำเบิกความของพยาน เมื่อศาลปกครองเห็นสมควรจะบันทึกข้อความแต่โดยย่อก็ได้ แล้วให้พยานลงชื่อไว้

มาตรา ๖๓ ใหญ่ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลปกครองหรือศาลฎีกาขอใ้มาให้ความเห็น และพยานที่ศาลปกครองเรียกมา ใ้ไ้คำช่วยการคำพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักตามที่ศาลปกครองหรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณีเห็นสมควร

มาตรา ๖๔ ในการวินิจฉัย ศาลปกครองมีอำนาจยกข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่มีได้เป็นประเด็นข้อพิพาทขึ้นวินิจฉัยได้ โดยให้คู่ความทุกฝ่ายมีโอกาสโต้แย้งหรือนำสืบในประเด็นดังกล่าวนั้น แต่ปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน เมื่อศาลเห็นสมควรศาลจะยกขึ้นวินิจฉัยโดยไม่ต้องฟังคำโต้แย้งก็ได้

มาตรา ๖๕ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองให้ทำเป็นหนังสือ

แสดงข้อเท็จจริงที่ฟังได้โดยสรุปและคำวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีพร้อมด้วย
เหตุผล

มาตรา ๖๖ ศาลปกครองมีอำนาจพิพากษาหรือสั่งเกินไปกว่าหรือนอก
จากที่ปรากฏในคำฟ้องได้ หากศาลปกครองเห็นสมควรเพื่อความเป็นธรรม
แก่คู่ความ

มาตรา ๖๗ คำพิพากษาหรือคำสั่งใดๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระ
บวนพิจารณาของศาลปกครองที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง แต่ศาลปกครองจะกำ
หนดไว้ในคำพิพากษาหรือสั่งเพิ่มเติมให้คำพิพากษามีผลผูกพันถึงบุคคลอื่นใน
กรณีที่มีประเด็นข้อพิพาทอย่างเดียวกันก็ได้

มาตรา ๖๘ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น คำ
พิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองให้อุทธรณ์ใดเฉพาะในข้อกฎหมายไปยัง
ศาลฎีกาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือ
คำสั่งนั้น

ให้ศาลปกครองส่งสำเนาอุทธรณ์แก่อีกฝ่ายหนึ่งแก่ภายในสิบห้าวัน นับ
แต่วันที่ฝ่ายนั้นได้รับสำเนาอุทธรณ์

เมื่อปรากฏต่อศาลปกครองว่าไม่อาจส่งสำเนาอุทธรณ์ให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง
ได้ หรือเมื่อมีการแก้อุทธรณ์แล้ว หรือไม่มีการแก้อุทธรณ์ภายในกำหนด
เวลาตามวรรคสอง ให้ศาลปกครองรับส่งสำนวนไปยังศาลฎีกา

มาตรา ๖๙ การยื่นอุทธรณ์ไม่เป็นการขุเลาการบังคับตามคำพิพากษา
หรือคำสั่ง แต่คู่ความที่ยื่นอุทธรณ์อาจยื่นคำขอต่อศาลซึ่งมีคำพิพากษาหรือ
คำสั่ง ซึ่งแจ้งเหตุผลอันสมควรเพื่อให้ศาลฎีกาสั่งขุเลาการบังคับไว้ได้

ไม่ว่าคู่ความในคดีปกครองจะขอการบังคับคดีหรือขอขุเลาการบังคับ
หรือไม่ก็ตามเมื่อมีเหตุอันสมควร ศาลปกครองหรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี
มีอำนาจสั่งการบังคับคดีหรือสั่งขุเลาการบังคับไว้ได้

มาตรา ๗๐ ให้ศาลฎีกาพิจารณาและมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีปก
ครองโดยเร็ว ในการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา ให้ถือตามข้อเท็จ

จริงที่ศาลปกครองไต่วินิจฉัยไว้แล้ว แต่ถาขอเท็จจริงที่ศาลปกครองฟังมา
ยังไม่พอแก่การวินิจฉัยขอกฎหมาย ให้ศาลฎีกาสั่งให้ศาลปกครองฟังขอเท็จ
จริงเพิ่มเติมตามที่ศาลฎีกาแจ้งไป แล้วส่งสำนวนคืนศาลฎีกาโดยเร็ว ใน
กรณีที่ศาลปกครอง เห็นว่าขอเท็จจริงที่ฟังใหม่จะเป็นผลให้คำพิพากษาเปลี่ยน
แปลง ก็ให้ศาลปกครองพิพากษาคดีนั้นใหม่และให้นำมาตรา ๖๘ และมาตรา
๖๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗๑ ในประธานศาลฎีกา จัดตั้งแผนกคดีปกครองขึ้นในศาล
ฎีกาเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีปกครองที่อุทธรณ์มาจากศาลปกครอง

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลฎีกา อาจขอให้
ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพาก
ษาคดีปกครองได้

หมวด ๕

วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา

และ

การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

มาตรา ๗๒ ก่อนมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้ามีความจำเป็นเพื่อคุ้ม
ครองประโยชน์ของคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือเพื่อบังคับตามคำ
พิพากษาหรือคำสั่ง นอกจากอำนาจที่มีบัญญัติไว้เป็นการทั่วไปในประมวลกฎ
หมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว ให้ศาลปกครองหรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณี
มีอำนาจออกคำสั่งใดๆ ตามที่เห็นสมควรได้ด้วย

มาตรา ๗๓ ในกรณีที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งอันเป็นที่สุกกว่าพระราช
กฤษฎีกา กฎกระทรวง เทศบัญญัติ ขอบัญญัติจังหวัด ขอบัญญัติกรุง
เทพมหานคร ขอบังคับสหวิบาล ระเบียบประกาศ หรือข้อบังคับอื่นที่
มีลักษณะทำนองเดียวกัน ไม่มีผลบังคับทั้งหมดหรือบางส่วนถ้าหากศาลปก

ครองเห็นสมควร ให้ศาลปกครองโฆษณาผลแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งโดย
ย่อในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๗๔ ในกรณีที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งอันเป็นที่สุดของศาลปก
ครองและของศาลยุติธรรมชั้นกัน คู่ความในกระบวนการพิจารณาแห่งคดีที่มีคำ
พิพากษาหรือคำสั่งนั้น ขอบที่จะยื่นคำร้องขอต่อศาลฎีกาให้มีคำสั่งกำหนด
ว่าจะให้ถือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งใด คำสั่ง เช่นว่านี้ให้เป็นที่สุด

หมวด ๖

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๗๕ ผู้ใดเอาความเท็จมาฟ้องต่อศาลปกครอง ต้องระวาง
โทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับแต่ถ้า
ผู้นั้นดูแลโทษ แจงความจริงต่อศาลปกครองก่อนพิพากษาคดีศาลจะไม่ลง
โทษผู้นั้นเลยก็ได้

มาตรา ๗๖ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานคดีปกครอง หรือขัด
ขวางพนักงานคดีปกครองในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๔๑ แห่ง
พระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกิน
หนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๗๗ คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองซึ่ง
ค้างพิจารณาอยู่ในศาลอื่นในวันเปิดทำการของศาลปกครอง ให้ศาลอื่นคง
มีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง

และวิธีพิจารณาคดีปกครอง

ของ

นายวิชาญ ไหวดี

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองขึ้นในประเทศไทย

เหตุผล

เนื่องจากประเทศไทยได้จัดตั้งศาลสถิตยุติธรรมเป็นครั้งแรกในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ ๒ ประการ กล่าวคือ ให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลทางร่างกายในคดีอาญาประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง ให้มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยข้อพิพาททางกฎหมายแพ่ง ส่วนเอกชน แต่ศาลที่มีอำนาจหน้าที่คุ้มครองสังคมหรือคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมยังไม่ทรงจัดตั้งขึ้น เมื่อพิจารณาถึงความเป็นมาของประเทศต่างๆ ในภาคพื้นยุโรปจะเห็นว่า เมื่อบ้านเมืองของเขาเจริญก้าวหน้าและจักระบอบการปกครองเป็นประชาธิปไตยแล้ว รัฐบาลของเขาจำเป็นต้องตรากฎหมายขึ้นไว้บังคับเป็นจำนวนมาก เพื่อคุ้มครองประชาชนผู้ที่คอยกว่าในทางเศรษฐกิจ และเพื่อคุ้มครองสังคมหรือคุ้มครองผลประโยชน์ส่วนรวม กฎหมายดังกล่าวนี้ คือ กฎหมายมหาชนส่วนแพ่ง ซึ่งได้แก่กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง กฎหมายแรงงาน กฎหมายประกันสังคม กฎหมายภาษี กฎหมายปฏิรูปที่ดิน ฯลฯ พร้อมกันนั้นรัฐของเขาก็ตั้งศาลต่างๆ คือ ศาลการรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ศาลแรงงาน ศาลประกันสังคม ศาลภาษีอากร ศาลเหล่านี้เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อให้ความเป็นธรรมและให้มีความเป็นอิสระเหมาะสมกับการวินิจฉัยข้อพิพาทตามสาขาของกฎหมายต่างๆ

เหล่านั้นนั่นเอง แต่ศาลเหล่านี้ไม่มีอำนาจหน้าที่ในทางอาญาที่เกี่ยวกับการควบคุม คุมขัง จำคุก ซึ่งเป็นอำนาจของศาลยุติธรรม มีแต่อำนาจในส่วนแพ่งซึ่งมิใช่เป็นเรื่องแห่งเอกชน หากเป็นแพ่งส่วนมหาชน คือเป็นแพ่งส่วนที่รัฐจำเป็นต้องใช้อำนาจกฎหมายมหาชนเข้ามาคุ้มครองสังคม

เฉพาะศาลปกครองซึ่งมีอำนาจหน้าที่คุ้มครองสังคมหรือคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมตามกฎหมายมหาชนดังกล่าวมานี้ เห็นควรจัดตั้งขึ้นโดยด่วน เพราะประเทศไทยเราได้ปฏิบัติเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ และบ้านเมืองก็เจริญก้าวหน้าไม่ยอหน้าประเทศอื่นที่จัดตั้งศาลปกครองไปก่อนแล้ว ความมุ่งหมายอยากให้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในประเทศก็ คือ -

๑. เพื่อจำกัดอำนาจศาลยุติธรรมมิให้ก้าวล่วงเข้ามาวินิจฉัยลบล้างการกระทำของฝ่ายบริหาร ซึ่งถ้ายอมให้ศาลยุติธรรมใช้คำพิพากษาลบล้างการกระทำของฝ่ายบริหารได้แล้ว ก็จะทำให้ฝ่ายบริหารต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจศาลยุติธรรม เพราะฉะนั้นการจัดตั้งศาลปกครองให้มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยการกระทำของฝ่ายบริหารได้อย่างอิสระ จึงไม่เป็นการขัดแย้งกับหลักการแบ่งแยกอำนาจของชิปโตของมองเตสกีเออปรัชญาเมธีแห่งประเทศฝรั่งเศส ซึ่งกำหนดหลักการแบ่งแยกอำนาจออกเป็น ๓ ฝ่าย คือ อำเภานิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำเภาคตุลาการ ให้ค่างฝ่ายต่างเป็นอิสระโดยการยับยั้งถ่วงดุลย์กัน คือคอยควบคุมซึ่งกันและกันไม่ก้าวก้าวกัน หลักการดังกล่าวนี้ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่างยึดเป็นหลักในการตรารัฐธรรมนูญขึ้นไว้บังคับ และประชาชนส่วนมากก็ต้องการอยู่แล้ว

๒. เพื่อคุ้มครองประชาชนทั้งหลายจากการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งอาจจะเป็นไปโดยการปฏิบัติหน้าที่ หรือสั่งการโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายหรือกระทำนอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติ หรือใช้ดุลพินิจสั่งการโดยไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งในกรณีทั้งหลายดังกล่าวนี้อาจก่อให้เกิดความเสียหายเดือดร้อนแก่ประชาชน

๓. เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับศาลปกครองและไต่ตราชั้นใช้บังคับมาก่อนแล้ว

๔. เพื่อสนองคำแถลงนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันนี้ ซึ่งแถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๒๓ ดังปรากฏในนโยบายกระบวนการยุติธรรม ข้อ ๒.๓ ที่ว่า "จะจัดตั้งศาลปกครองและศาลสาขาอื่นตามความเหมาะสม จะอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มีอรรถคดีโดยการจัดตั้งศาลเพิ่มขึ้นตามความจำเป็น และเร่งรัดการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลให้เสร็จไปโดยเร็ว"

ศาลปกครองที่จะจัดตั้งขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรกนี้จะจัดให้มีขึ้นเป็น ๒ ระดับ คือ ศาลปกครองชั้นต้น ศาลปกครองชั้นสูงสุด ให้ศาลปกครองทั้ง ๒ ระดับ ใช้อำนาจหน้าที่อย่างอิสระเหมือนกันกับศาลการรัฐธรรมนูญยกอุปสรรคที่จะได้อนุญาตให้ขึ้นศาลปกครองได้นั้นเป็นคดีที่ประชาชนกระทำการฟ้องร้องฝ่ายบริหาร จึงให้ศาลปกครองทั้ง ๒ ระดับ ขึ้นสังกัดอยู่ในรัฐสภา เพื่อให้เป็นองค์กรที่มีอำนาจเด็ดขาดที่จะสั่งการ เพิกถอนการปฏิบัติการหรือเพิกถอนการใช้ดุลพินิจสั่งการไม่ถูกต้อง หรือให้มีการปฏิบัติการตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้มีการใช้ดุลพินิจสั่งการให้เป็นการถูกต้อง เพราะความสำคัญของศาลปกครองอยู่ที่อำนาจหน้าที่ในการสั่งการ เพิกถอนการกระทำของฝ่ายบริหาร และการสั่งการแก้ไขให้มีการปฏิบัติให้เป็นการถูกต้องตามกฎหมายในต่อไป

จึงเห็นสมควรจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในประเทศไทย โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ เหตุผลอื่นๆ นอกจากกล่าวนี จะได้แถลงเพิ่มเติมในที่ประชุมของสภาผู้แทนราษฎร

ผู้เสนอ
(นายญาติ ไหวคี่)

กระทรวงทบวงกรม และสำนักงานต่างๆ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและ
ส่วนท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงพนักงานตามความหมายว่าด้วยคุณสม
บัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ กับคณะกรรมการที่มี
อำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ไม่รวมถึงเจ้าพนักงานที่เป็นฝ่ายนิติ
บัญญัติและฝ่ายตุลาการ

"คำสั่งของฝ่ายปกครอง" หมายความว่า คำสั่งของเจ้าหน้าที่หรือ
เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีผลตามกฎหมาย เพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหรือประชาชน
ต้องปฏิบัติ งดเว้นการปฏิบัติหรือไม่ได้รับอนุญาตหรืออนุมัติตามคำขอของผู้ยื่น
และให้หมายความรวมถึงพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศของกระ
ทรวง ระเบียบ ข้อบังคับของกระทรวง คำวินิจฉัย คำสั่ง มติ ข้อ
บัญญัติของกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติเมืองพัทยา ข้อบัญญัติจังหวัด ข้อ
บัญญัติสุขาภิบาล ข้อบัญญัติตำบลและเทศบัญญัติ ของฝ่ายปกครองหรือท้องถิ่น
แล้วแต่กรณี ซึ่งกระทำเกินอำนาจหรือไม่ถูกต้อง

มาตรา ๔ บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับอื่นที่ขัด
หรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๕ ให้ประธานรัฐสภาปรึกษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้
มีอำนาจออกกฎรัฐสภาเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎรัฐสภานั้น เมื่อใดประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

ศาลปกครอง

มาตรา ๖ ให้จัดตั้งศาลปกครองขึ้นในกรุงเทพมหานคร เฉพาะศาล
ปกครองชั้นสูงสุดให้มีเขตอำนาจของศาลทั่วราชอาณาจักร

ให้จัดตั้งศาลปกครองชั้นต้นขึ้นในจังหวัดอื่น โดยให้จัดตั้งตามความจำ
เป็นของแต่ละจังหวัด ถ้าจังหวัดใดที่ยังไม่มีความจำเป็นที่จะจัดตั้งศาลปก
ครองชั้นต้น ให้จังหวัดนั้นรวมจัดตั้งขึ้นกับจังหวัดอื่นที่มีเขตติดต่อกัน

การจัดตั้งศาลปกครองตามความในมาตรานี้ ให้ประกาศโดยพระราช
กฤษฎีกา ในพระราชกฤษฎีกาให้กำหนดวันเปิดทำการและต่องระบุเขตอ่า
นาจของศาลรวมทั้งที่ตั้งศาลในเขตศาลนั้นด้วย

มาตรา ๗ การเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลปกครอง ให้ประกาศโดย
พระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๘ ให้ศาลปกครองชั้นต้นมีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีปก
ครองในชั้นต้น ถ้าผู้เสียหายหรือฝ่ายปกครองต้องการยื่นคำร้องหรือคำคัด
ค้านไปยังศาลปกครองสูงสุด ให้ยื่นคำขอทบทวนได้เฉพาะชอกฎหมาย คำวินิจฉัย
ของศาลปกครองสูงสุดให้ถือเป็นที่สุด

มาตรา ๙ บรรดาคดีต่อไปนี้ให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จะ
พิจารณาพิพากษา

(๑) คดีที่ฟ้อง เพื่อให้ยกเลิกคำสั่งหรือการกระทำของฝ่ายปกครอง
หรือหน่วยงานของฝ่ายปกครองทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งได้ออกเกินอำนาจ
ของกฎหมาย หรือฝ่าฝืนกฎหมาย หรือบอกล้างการกระทำของเจ้าพนักงาน
ฝ่ายปกครอง ซึ่งกระทำเกินอำนาจของกฎหมายหรือฝ่าฝืนกฎหมาย

(๒) คดีที่ฟ้อง เพื่อให้ศาลปกครอง หรือหน่วยงานของฝ่ายปก
ครองหรือเจ้าพนักงานของฝ่ายปกครอง ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย
กำหนด

(๓) คดีที่ฟ้อง เพื่อขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือสั่งว่าคำสั่ง
ของฝ่ายปกครองไม่มีผลบังคับทั้งหมดหรือบางส่วน

(๔) คดีที่ฟ้อง เพื่อให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาให้ฝ่ายปกครองจ่าย
ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้เสียหายได้กระทำการตามหน้าที่พล
เมืองดีเพื่อช่วยเหลือราชการ หรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองขณะปฏิบัติหน้าที่
ที่ตามอำนาจหน้าที่ของรัฐ จนเป็นเหตุทำให้ผู้เสียหายและหรือครอบครัว
ของผู้เสียหายถึงแก่ชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บทุพพลภาพ

(๕) คดีที่ฟ้อง เพื่อให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือสั่งว่า ให้

ฝ่ายปกครองใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย ในกรณีที่เจ้าพนักงานของฝ่ายปกครองปฏิบัติต่อผู้เสียหายเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด ก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดจากศาลยุติธรรมแสดงว่าผู้เสียหายใดกระทำความผิด

(๖) คดีที่ฟ้องเพื่อให้ศาลปกครองมีคำพิพากษา หรือสั่งให้ฝ่ายปกครองจ่ายค่าทดแทนบรรดาลิทธิที่เสียไป เพราะผลแห่งคำพิพากษาของศาลยุติธรรมที่พิพากษาลงโทษผู้เสียหายให้ได้รับโทษทางอาญา แต่ปรากฏความคำพิพากษาของศาลที่ร้องฟ้องคดีขึ้นพิจารณาใหม่ในภายหลังว่า ผู้เสียหายเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ซึ่งย่อมมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนและได้รับบรรดาลิทธิที่คงเสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

(๗) คดีที่ฟ้องขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือสั่งให้ฝ่ายปกครองใช้ค่าเสียหายหรือค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ในกรณีเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองกระทำการจับกุมคุมขังผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายไม่ได้กระทำความผิดทางอาญา หรือไม่มีพยานหลักฐานยืนยันมาก่อนว่า ผู้เสียหายกระทำความผิดทางอาญา

(๘) บรรดาคดีซึ่งมีกฎหมายมหาชนบัญญัติให้บุคคลมีสิทธิร้องคัดค้านการกระทำของบุคคลอื่นที่กระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือให้มีสิทธิร้องคัดค้านการกระทำหรือคำสั่งของ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่กระทำการ หรือสั่งการอันเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีขึ้นเป็นการละเมิดทางอาญาหรือทางแพ่งส่วนเอกชน หากเป็นการละเมิดทางแพ่งส่วนมหาชนและเคยฟ้องต่อศาลยุติธรรมมาก่อนนั้น ในต่อไปให้เปลี่ยนมาเป็นคดีที่ฟ้องต่อศาลปกครอง เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย

(๙) คดีที่มีพระราชกฤษฎีกาบัญญัติให้ เป็นคดีปกครอง มาตรา ๑๐ คดีที่ห้ามมิให้ศาลปกครองรับไว้พิจารณา คือคดีที่มีอายุความเกินหนึ่งปีและ เป็นคดีที่เกี่ยวข้อง

(๑) คดีที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธิอุทธรณ์การกระทำหรือ

คำสั่งของผู้บังคับบัญชาต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป แต่ผู้เสียหายละเลยไม่
ใช้สิทธินั้น หรือ

(๒) คดีที่เกี่ยวกับประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำของเจ้า
พนักงานปกครองตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ หรือ

(๓) คดีที่เกี่ยวกับประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำของเจ้า
พนักงานปกครองในระหว่างที่มีประกาศกฎอัยการศึก หรือประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือ

(๔) คดีเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งส่วนเอกชน
ซึ่งมิใช่เป็นคดีที่เกี่ยวกับกฎหมายแพ่งส่วนมหาชน หรือ

(๕) คดีที่เกี่ยวกับศาลยุติธรรมได้รับไว้พิจารณาไปก่อนแล้ว หรือ
วินิจฉัยถึงที่สุดแล้ว

มาตรา ๑๑ คดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองห้ามมิให้ศาลยุติ
ธรรมรับไว้พิจารณาในกรณีศาลยุติธรรมเห็นว่า การพิจารณาคดีใดมีประ
เด็นซึ่งเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง ให้ศาลยุติธรรมรอการ
พิจารณาคดีนั้นไว้ก่อน และแจ้งให้คู่ความที่เกี่ยวข้องขอคำเนั้นการขอให้ศาล
ปกครองพิจารณาประเด็นนั้นๆ เมื่อศาลปกครองพิจารณาแล้วจึงให้ศาลยุติ
ธรรมรับฟังและพิจารณาคดีที่รอการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๑๒ ในกรณีมีปัญหว่า คดีใดจะอยู่ในอำนาจปกครองหรือไม่
ไม่ว่าจะเกิดปัญหาขึ้นในศาลปกครองหรือศาลอื่น ให้อธิบดีศาลปกครองชั้น
ต้นเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของอธิบดีศาลปกครองชั้นต้นให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๓ ให้ศาลปกครองสังกัดอยู่ในรัฐสภา และให้นำบทบัญญัติ
แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาใช้บังคับแก่ศาลปกครองโดยอนุโลม

หมวด ๒

ผู้พิพากษาในศาลปกครอง

มาตรา ๑๔ ในศาลปกครอง ให้มีผู้พิพากษาและผู้พิพากษาศมทบตาม

จำนวนที่ประธานรัฐสภาจะได้กำหนดตามความจำเป็น และให้มีจำนวนฝ่าย
ละเท่าๆ กัน

มาตรา ๑๕ ผู้พิพากษาของศาลปกครองจะไต่ทวงพระกรุณาไปรทเกล้าฯ
แต่งตั้งจากราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตุลาการ
ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาการปกครอง หรือกฎหมายมหาชน

มาตรา ๑๖ ให้ศาลปกครองที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นศาลปกครอง
กลาง มีอธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นต้นและอธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครอง
ชั้นสูงสุดศาลละหนึ่งคน และมีรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นต้นและรอง
อธิบดีศาลปกครองชั้นสูงสุดตามจำนวนที่ประธานรัฐสภาจะได้กำหนดตามความ
จำเป็นของแต่ละศาล

ในศาลปกครองชั้นต้นประจำจังหวัด ให้มีผู้พิพากษาหัวหน้าศาลปกครอง
ชั้นต้นประจำจังหวัดศาลละหนึ่งคน

มาตรา ๑๗ ผู้พิพากษาสมทบจะไต่ทวงพระกรุณาไปรทเกล้าฯ แต่งตั้ง
จากราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับห้าขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความ
เข้าใจในปัญหาปกครองและระเบียบบริหารราชการแผ่นดินหรือกฎหมายมหา
ชน ได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายรัฐสภาตามกฎหมาย
ว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเพื่อทวงพระกรุณาไปรทเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้พิพาก
ษาสมทบต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีภูมิลำเนาหรือสถานที่ทำงานอยู่ในเขตศาลปกครองนั้น
- (๒) มีอายุบรรลุนิติภาวะ
- (๓) ไม่เคยตองคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดกฎหมายการ

จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

(๔) เป็นผู้มีความเลื่อมใสในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(๕) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง กรรมการ

พรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง สมาชิกรัฐสภาหรือสมาชิกสภากรุงเทพมหานครหรือสมาชิกสภาเมืองพัทยา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มาจากการเลือกตั้ง

ผู้ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เป็นผู้พิพากษาสมทบจะต้องเข้ารับการอบรมในเรื่องเกี่ยวกับศาลปกครอง อำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการดำเนินงานในฐานะ เป็นผู้พิพากษาสมทบ ทั้งนี้ตามระเบียบการอบรมที่ประธานรัฐสภากำหนด

ก่อนเข้ารับตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบ จะต้องปฏิบัติตามข้ออธิบัตินี้ผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นสูงสุด หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นต้น หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลปกครองประจำจังหวัดซึ่งตนจะเข้าสังกัดแล้วแต่กรณีว่าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมโดยไม่ผูกพันตนว่าเป็นฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

ผู้พิพากษาสมทบให้ดำรงตำแหน่งคราวละสองปี แต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ออกตามวาระไปแล้ว ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปอีกก็ได้

มาตรา ๑๘ ผู้พิพากษาสมทบพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ออกตามวาระ
- (๒) อายุพ้นหกสิบปี
- (๓) ตาย
- (๔) ลาออก
- (๕) ต้องถูกออกจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

การพลเรือน

- (๖) ชาติคุณสมบัติหรือเข้าลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๑๗

มาตรา ๑๙

- (๗) ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้จำคุก

(๘) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกเพราะขาดการปฏิบัติหน้าที่กำหนดถึงสองครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือเพราะกระทำกริยาใดๆ อันเป็นเหตุที่ข้าราชการตุลาการจะต้องพ้นจากตำแหน่งตามกฎหมาย

หมายว่าควยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

การพนจากตำแหน่งตาม (๕) (๖) และ (๗) ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

มาตรา ๑๘ การพนจากตำแหน่งของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบของศาลปกครอง ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการให้พนจากตำแหน่งนับแต่วันออกจากราชการ

มาตรา ๒๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๑ ศาลปกครองต้องมีผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบฝ่ายละเท่าๆ กันจึงจะเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี

มาตรา ๒๑ กระบวนการพิจารณานอกจากการนั่งพิจารณาพิพากษาคดี ผู้พิพากษาของศาลปกครองคนใดคนหนึ่งมีอำนาจกระทำหรือออกคำสั่งใดๆ ได้โดยจะให้มีผู้พิพากษาสมทบร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้

มาตรา ๒๒ ให้นำบทบัญญัติว่าควยการคัดค้านผู้พิพากษาคตามประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่การคัดค้านผู้พิพากษา และผู้พิพากษาสมทบโดยอนุโลม

มาตรา ๒๓ ผู้พิพากษาสมทบที่นั่งพิจารณาคดีใดจะต้องพิจารณาคดีนั้นจนเสร็จ เว้นแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้เพราะเจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น ในกรณีเช่นว่านี้ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นสูงสุด หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นต้น หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลปกครองชั้นต้นประจำจังหวัดแล้วแต่กรณี จัดให้ผู้พิพากษาสมทบซึ่งได้กำหนดให้เป็นผู้สำรองไว้ ถ้ามี หรือผู้พิพากษาสมทบอื่นเขาปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา ๒๔ ผู้พิพากษาสมทบจะได้รับค่าพวยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๒๕ ในกรณียังไม่มีกรแต่งตั้งผู้พิพากษาสมทบขึ้นมาใหม่ หรือมีการแต่งตั้งแล้วแต่ยังไม่ได้เข้ารับหน้าที่ ให้ผู้พิพากษาสมทบซึ่งออกไปตามวาระคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน

ผู้พิพากษาสมทบซึ่งจะตองพนจากตำแหน่งตามวาระ ให้มีอำนาจพิจารณา

พิพากษาคดีซึ่งตนได้นั่งพิจารณาไว้ก่อนจนกว่าจะเสร็จสิ้นคดีนั้น แต่ต้องไม่
เกินหกสิบวันนับแต่วันครบกำหนดออกตามวาระ

มาตรา ๒๖ ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่ง
ตุลาการตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๗ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยวินัยและการรักษาสำหรับข้าราชการ
ตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ มาใช้บังคับ
แก่ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบด้วยโดยอนุโลม

หมวด ๓

วิธีพิจารณาคดีปกครอง

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๒๘ การส่งคำคู่ความหรือเอกเอกสารอื่นใดไปยังคู่ความในคดี
ปกครอง ให้กระทำโดยเจ้าพนักงานศาล หรือศาลปกครองจะกำหนดให้ส่ง
ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือโดยวิธีอื่นก็ได้

มาตรา ๒๙ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่ศาล
ปกครองใดกำหนด ศาลปกครองมีอำนาจยื่นหรือขยายไต่ความจำเป็น
เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา ๓๐ การยื่นคำฟ้องตลอดจนการดำเนินการกระบวนการพิจารณาใดๆ
ในศาลปกครอง ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียม

มาตรา ๓๑ เพื่อให้การดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดีปกครองเป็นไปโดย
ประหยัด สะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลปก
ครองชั้นสูงสุดมีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ ใช้บังคับในศาลปกครองได้เมื่อได้
รับอนุมัติจากประธานรัฐสภาแล้ว

ข้อกำหนดนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๓๒ ศาลปกครองอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิพากษาก็ได้

มาตรา ๓๓ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลปกครอง เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่ศาลปกครองเห็นว่า การกระทำใดๆ ของคู่ความฝ่ายใดเป็นการปฏิบัติผิดขั้นตอน หรือเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ศาลปกครองมีอำนาจสั่งให้คู่ความนั้นปฏิบัติหรือละเว้นการกระทำใดๆ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ได้

การฝ่าฝืนคำสั่งของศาลปกครองตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลปกครองมีอำนาจสั่งระงับการพิจารณาคดีเรื่องนั้นไว้ชั่วคราว ทั้งนี้จนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งศาลแต่ต้องไม่เกินสามเดือน หากพ้นกำหนดดังกล่าวนี้ก็ยังฝ่าฝืนอยู่ ให้ศาลปกครองมีอำนาจนำพยานหลักฐานเท่าที่ให้การต่อสู้แล้วมาดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยคดีทันที

ส่วนที่ ๒

วิธีพิจารณาคดีปกครองในศาลปกครองชั้นต้น

มาตรา ๓๕ คำฟ้องคดีปกครองให้เสนอต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลปกครองชั้นต้น ถ้าผู้เสียหายมีความประสงค์จะยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นที่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกฟ้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลปกครองชั้นต้นใด เมื่อผู้เสียหายแสดงให้ศาลเห็นว่า การพิจารณาคดีในเขตศาลปกครองชั้นต้นนั้นๆ จะเป็นการสะดวก ศาลจะอนุญาตให้ผู้เสียหายยื่นคำฟ้องตามที่ขอขึ้นได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าสถานที่ที่ผู้เสียหายประกอบอาชีพหลัก เป็นที่ที่มูลคดีเกิดขึ้น

ไม่ว่าการดำเนินการพิจารณาจะใดก็ตามไปเพียงใดแล้ว ก่อน ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีสิ้นสุด ก็ความอาจร้องขอ ศาลปกครองชั้นต้นที่ผู้เสียหายได้ยื่นคำฟ้องไว้ ขอให้โอนคดีไปยังศาลปกครองชั้นต้นอื่นที่มีเขตอำนาจได้ แต่จะคงยกเหตุผลและความจำเป็นขึ้นมาอ้างอิง เมื่อศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาเห็นสมควรจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอได้ แต่ห้ามมิให้ศาลปกครองชั้นต้นออกคำสั่ง เช่นว่านี้ เว้นแต่ศาลปกครองชั้นต้นจะรับโอนคดีไปนั้นยินยอมเสียก่อน ถ้าศาลปกครองชั้นต้นที่จะรับโอนคดีไม่ยินยอมก็ได้ ศาลปกครองชั้นต้นที่จะโอนคดีนั้นลง เรื่องให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นต้นชี้ขาด คำชี้ขาดของอธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นต้นให้เป็นที่สุด

มาตรา ๓๖ ผู้เสียหายอาจยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือ หรือมาแถลงข้อหา ทวงวายาคอหน้าศาลก็ได้

ถ้าผู้เสียหายมาแถลงข้อหาทวงวายาคอ ให้ศาลมีอำนาจสอบถามตามที่จำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แล้วบันทึกรายการแห่งข้อกล่าวหาเหล่านั้น อานใหญ่ผู้เสียหายฟังและใหญ่ผู้เสียหายลงลายมือชื่อไว้

ในกรณีที่มีผู้เสียหายหลายคน ศาลจะจัดใหญ่ผู้เสียหายเหล่านั้นแต่งตั้งผู้เสียหายคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้แทนในการดำเนินคดีได้

วิธีการแต่งตั้งผู้แทนตามวรรคสามให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่ออกตามความในมาตรา ๓๖

มาตรา ๓๗ เมื่อศาลปกครองชั้นต้นสั่งรับคดีไว้พิจารณาแล้ว ให้ศาลปกครองชั้นต้นกำหนดวันเวลาในการพิจารณาคดีโดยเร็ว และออกหมายเรียกผู้ถูกฟ้องให้มาศาลตามกำหนด ในหมายนั้นให้แจกแจงรายการแห่งข้อหาและคำขอบังคับให้ผู้ถูกฟ้องทราบ และให้ศาลสั่งใหญ่ผู้เสียหายมาศาลในวันเวลาเดียวกันนั้นด้วย

ผู้ถูกฟ้องจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือก่อนวันเวลาที่ศาลปกครองชั้นต้นนัดให้มาศาลก็ได้

มาตรา ๓๘ เมื่อคู่ความมาพร้อมกันแล้ว ให้ศาลปกครองชั้นต้นไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกัน โดยให้ถือว่าคดีปกครองมีลักษณะพิเศษอันควรระงับไต่สวนความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อที่ทั้งสองฝ่ายจะได้มีความสัมพันธ์กันต่อไป

ในกรณีไกล่เกลี่ยของศาลปกครองชั้นต้น ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลจะสั่งให้ดำเนินการ เป็นการลับเฉพาะต่อหน้าคู่ความเท่านั้นก็ได้

ในกรณีที่ศาลปกครองชั้นต้นได้ไกล่เกลี่ยแล้ว แต่คู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ ให้ศาลดำเนินการระบวนพิจารณาต่อไป

มาตรา ๓๙ ในกรณีมีประเด็นที่ยังไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกัน ให้ศาลปกครองชั้นต้นจุดประเด็นข้อพิพาทและบันทึกคำแถลงของผู้เสียหายกับคำให้การของผู้ฟ้องอันใหญ่ความฟัง และให้ลงลายมือชื่อไว้ โดยจะระบุให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำพยานมาสืบก่อนหรือหลังก็ได้ แล้วให้ศาลกำหนดวันสืบพยานไปทันที

ถ้าผู้ถูกฟ้องไม่ยอมให้การ ให้ศาลบันทึกไว้และดำเนินการระบวนพิจารณาต่อไป

มาตรา ๔๐ เมื่อผู้เสียหายได้ทราบคำสั่งให้มาศาลตามมาตรา ๓๗ แล้ว ไม่มาตามกำหนดโดยไม่แจ้งให้ศาลทราบเหตุที่ไม่มา ให้ถือว่าผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ

เมื่อผู้ถูกฟ้องได้รับหมายเรียกให้มาศาลตามมาตรา ๓๗ แล้ว ไม่มาตามกำหนดโดยไม่แจ้งให้ศาลทราบเหตุที่ไม่มา ให้ศาลมีคำสั่งว่าผู้ถูกฟ้องขาดนัด และให้พิจารณาชี้ขาดคดีสิ้นสุดไปฝ่ายเดียว

ในกรณีคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้แจ้งให้ศาลทราบเหตุแล้ว และศาลเห็นเป็นการสมควร ก็ให้กำหนดวันเวลานัดใหม่เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมาศาล

มาตรา ๔๑ ในกรณีที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความตามมาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง หรือมีคำสั่งว่าผู้ถูกฟ้องขาดนัดตามมาตรา ๔๐ วรรคสอง หากผู้เสียหายหรือผู้ถูกฟ้องมาแถลงให้ศาลทราบถึงความจำเป็นที่ไม่อาจมาศาลได้ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งศาลมีอำนาจไต่สวนถึงเหตุแห่งความจำเป็นนั้นได้ และหากเป็นการสมควรให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งตามมาตรา ๔๐ และดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ไต่กระทำการหลังจากที่ไต่มีคำสั่งตามมาตรา ๔๐ นั้นใหม่ เสมือนหนึ่งมีได้เคยมีกระบวนการพิจารณาเช่นนั้น

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่ผู้ถูกฟ้องไม่ยอมให้การตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง หรือในกรณีที่ศาลจะพิจารณาชี้ขาดคดีสันคดียุติไปฝ่ายเดียวตามมาตรา ๔๐ วรรคสอง ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานตามที่จำเป็นมาพิจารณาก่อนชี้ขาดคดีสันคดียุติได้

มาตรา ๔๓ เพื่อให้ข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์ การอ้างและการยื่นบัญชีระบบพยานของคุณความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดให้กระทำไต่ภายในระยะเวลาที่ศาลปกครองชั้นต้นกำหนดตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๔๔ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในอันที่จะไต่ความแท้จริงในข้อเท็จจริงแห่งคดี ให้ศาลปกครองชั้นต้นมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบไต่เองตามที่เห็นสมควร

ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความใ้อ้าง หรือที่ศาลเรียกมาเองให้ศาลเป็นผู้ซักพยานตัวความหรือทนายความจะซักพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล

เพื่อให้คดีเสร็จโดยรวดเร็วให้ศาลนั่งพิจารณาติดต่อกันไปโดยไม่ต้องเลื่อน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่สำคัญ และศาลจะเลื่อนครั้งหนึ่งได้ไม่เกินเจ็ดวัน

มาตรา ๔๕ ในการบันทึกคำให้การพยาน เมื่อศาลปกครองชั้นต้นเห็นสมควรจะบันทึกข้อความแต่โดยย่อก็ได้ แล้วให้พยานลงลายมือชื่อไว้

มาตรา ๔๖ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลปกครองชั้นต้นหรือศาลปกครองชั้นสูงสุดไต่ถามความเห็นตามความในมาตรา ๓๒ และพยานที่ศาลปกครองชั้นต้นเรียกมาสืบเองตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง มีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พัก ตามที่ศาลปกครองชั้นต้นหรือศาลปกครองชั้นสูงสุดแล้วแต่กรณีเห็นสมควร

มาตรา ๔๗ การพิจารณาคดีในกรณีผู้เสียหายถูกผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นฝ่ายปกครองออกคำสั่งของฝ่ายปกครองลงโทษวินัยสถานีให้ออก หรือปลดออก หรือไล่ออกจากตำแหน่งหน้าที่ ถ้าศาลปกครองชั้นต้นเห็นว่าคำสั่งลงโทษทางวินัยนั้นไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย และเมื่อคดีถึงที่สุดแล้วก็ได้ หรือเมื่อมีการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองชั้นสูงสุด และศาลปกครองชั้นสูงสุดพิพากษายืนตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นก็ดี ศาลอาจสั่งให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้เสียหายนั้นเข้าทำงานต่อไปในอัตราเงินเดือนที่ได้รับในขณะที่ถูกลงโทษทางวินัยจนพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ ถ้าศาลเห็นว่าผู้เสียหายกับผู้บังคับบัญชาไม่อาจทำงานร่วมกันต่อไปได้ ให้ศาลกำหนดจำนวนค่าเสียหายให้ฝ่ายปกครองชดใช้ให้แทน โดยให้ศาลคำนึงถึงอายุของผู้เสียหาย ระยะเวลาการทำงานของผู้เสียหาย ความเดือดร้อนของผู้เสียหายเมื่อต้องพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ มูลเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่และค่าชดเชยที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับประกอบการพิจารณา

มาตรา ๔๘ เมื่อได้สืบพยานตามที่จำเป็นแล้ว ให้ถือว่า การพิจารณาเป็นอันสิ้นสุด แต่คู่ความอาจแถลงปิดคดีควยวาจาในวันเสร็จการพิจารณานั้นได้ แล้วให้ศาลปกครองชั้นต้นอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในเวลาสามวันนับแต่วันนั้น ผู้พิพากษาสมทบหากได้ลงลายมือชื่อในคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว จะไม่รวมอยู่ควยในเวลาอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นก็ได้

ก่อนที่ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจทำการพิจารณาต่อไปอีกก็ได้

มาตรา ๔๙ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นให้ทำเป็น

หนังสือ และต้องกล่าวหรือแสดงข้อเท็จจริงที่ฟังได้โดยสรุปและคำวินิจฉัย
ในประเด็นแห่งคดี พร้อมควยเหตุผลแห่งคำวินิจฉัย

ให้ศาลส่งสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งไปยังฝ่ายปกครองที่ถูกฟ้องโดย
มิชักช้า

มาตรา ๕๐ ห้ามมิให้ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาหรือคำสั่งเกินไปกว่า
ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำฟ้อง เว้นแต่ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรเพื่อความ
เป็นธรรมแก่คู่ความ จะพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอบังคับคดีก็ได้

มาตรา ๕๑ คำพิพากษาหรือคำสั่งใดๆ ให้ถือว่าผูกพันเฉพาะคู่ความ
ในกระบวนการพิจารณาของศาลปกครองชั้นต้นที่พิพากษาหรือคำสั่ง แต่ศาลอาจ
จะกำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นผูกพันผู้เสียหายอื่น ซึ่งมีผลประโยชน์
ร่วมกันในข้อมูลความแห่งคดีด้วยก็ได้

หมวด ๔

การอุทธรณ์

มาตรา ๕๒ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น คำ
พิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นให้อุทธรณ์ได้เฉพาะในข้อกฎหมาย
ไปยังศาลปกครองสูงสุดภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือ
คำสั่งนั้น

การอุทธรณ์นั้นให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลปกครองชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษา
หรือคำสั่ง และให้ศาลปกครองชั้นต้นส่งสำเนาอุทธรณ์แก่อีกฝ่ายหนึ่งแก่อุท
ธรณ์ภายในเจ็ดวัน นับแต่ฝ่ายนั้นได้รับสำเนาอุทธรณ์

เมื่อได้มีการแก้อุทธรณ์แล้ว หรือไม่มีการแก้อุทธรณ์ภายในกำหนดเวลา
ตามวรรคสอง ให้ศาลรับส่งสำนวนไปยังศาลปกครองชั้นสูงสุด

มาตรา ๕๓ การยื่นอุทธรณ์ไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำพิพากษา
หรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น แต่คู่ความที่ยื่นอาจทำคำขอยื่นต่อศาลปก

ครองชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยชี้แจงเหตุผลอันสมควร เพื่อให้ศาลปกครองชั้นสูงสุดสั่งทุเลาการบังคับไว้ได้

มาตรา ๕๔ ให้ศาลปกครองชั้นสูงสุดพิจารณาและมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีปกครองโดยเร็ว

ในการพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองชั้นสูงสุด ให้ถือตามข้อเท็จจริงที่ศาลปกครองชั้นต้นได้วินิจฉัยมา แต่ถาข้อเท็จจริงที่ศาลปกครองชั้นต้นฟังมายังไม่พอแก่การวินิจฉัยขอกฎหมาย ให้ศาลปกครองชั้นสูงสุดสั่งให้ศาลปกครองชั้นต้นฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมตามที่ศาลปกครองชั้นสูงสุดแจ้งไปแล้วส่งสำนวนคดีศาลปกครองชั้นสูงสุดโดยเร็ว

ในกรณีศาลปกครองชั้นต้นเห็นว่า ข้อเท็จจริงที่ฟังใหม่จะเป็นผลให้คำพิพากษาเปลี่ยนแปลง ก็ให้ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาคดีนั้นใหม่ และให้นำมาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๖ ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลปกครองชั้นสูงสุดอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีปกครองได้

หมวด ๕

วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา

และการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

มาตรา ๕๖ ก่อนมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้ามีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง นอกจากอำนาจที่มีบัญญัติไว้เป็นการทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว ให้ศาลปกครองออกคำสั่งใดๆ ตามที่เห็นสมควรโดยพลัน

หมวด ๖

ข้าราชการตุลาการของศาลปกครอง

มาตรา ๕๗ ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นสูงสุดโดยความเห็นชอบของประธานรัฐสภา แต่งตั้งข้าราชการตุลาการของศาลปกครองสังกัดประเภทข้าราชการรัฐสภาสามัญ การนี้ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา กฎหมายว่าด้วยระเบียบปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภา และกฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา มาใช้บังคับโดยอนุโลม.

(ลงชื่อ)

ผู้เสนอ

(นายฤทธิ ไหวดี)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุรินทร์.

ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง

และวิธีพิจารณาคดีปกครอง

ของ

นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา

นายพนิจ จันทรสุนทร

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีการจัดตั้งศาลปกครองและให้มีวิธีพิจารณาคดีปกครองในศาลปกครอง

เหตุผล

โดยที่คดีปกครอง เป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากคดีแพ่งและคดีอาญาโดยทั่วไป เพราะเป็นข้อขัดแย้งระหว่างฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐกับเอกชน ข้อขัดแย้งดังกล่าวต้องได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษา ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และความเข้าใจในปัญหาด้านการปกครองร่วมกับผู้พิพากษาสมทบที่เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาปกครองและระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งการดำเนินคดีควรเป็นไปโดยสะดวก ประหยัดรวดเร็ว เสมอภาคและเป็นธรรม เพื่อให้คู่ความมีโอกาสประนีประนอมยอมความ ทำให้เกิดความรู้สึกเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งบางกรณีต้องยกเว้นชั้นตอนและวิธีการต่างๆ ที่บัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหลายกรณีด้วยกัน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น.

กระทรวง ทบวง กรม และสำนักงานต่างๆ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและ ส่วนท้องถิ่น และหมายความรวมถึงพนักงานตามความหมายว่าคหบดีตามมติ มาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ กับคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ไม่รวมถึงเจ้าพนักงานที่เป็นฝ่ายนิติ บัญญัติและฝ่ายตุลาการ

"คำสั่งของฝ่ายปกครอง" หมายความว่า คำสั่งของเจ้าหน้าที่หรือ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีผลตามกฎหมาย เพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหรือประชาชน คองปฏิบัติ งดเว้นการปฏิบัติ หรือไม่ได้รับอนุญาตหรืออนุมัติตามคำขอของ ผู้นั้น และให้หมายความรวมถึงพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศ ของกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับของกระทรวง คำวินิจฉัย คำสั่ง มติ ขอบัญญัติของกรุงเทพมหานคร ขอบัญญัติเมืองพัทยา ขอบัญญัติจังหวัด ขอบ ัญญัติตำบลและเทศบัญญัติ ของฝ่ายปกครองหรือท้องถิ่นแล้วแต่กรณี ซึ่งกระ ทำเกินอำนาจหรือไม่ถูกต้อง

มาตรา ๔ บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับอื่น ที่ขัดหรือ แย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราช บัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

ศาลปกครอง

มาตรา ๖ ให้จัดตั้งศาลปกครองชั้นสูงสุดขึ้นในกรุงเทพมหานคร และมีเขตอำนาจของศาลทั่วราชอาณาจักร

ให้จัดตั้งศาลปกครองชั้นต้นขึ้นในจังหวัดอื่น โดยให้จัดตั้งตามความจำ เป็นของแต่ละจังหวัด ถ้าจังหวัดใดที่ยังไม่มีความจำเป็นที่จะจัดตั้งศาลปก ครองชั้นต้น ให้จังหวัดนั้นรวมจัดตั้งขึ้นกับจังหวัดที่มีเขตติดต่อกัน

การจัดตั้งศาลปกครองตามความหมายในมาตรานี้ ให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา ในพระราชกฤษฎีกานั้นให้กำหนดวันเปิดทำการ และตองระบุเขตอำนาจของศาลรวมทั้งที่ตั้งศาลในเขตศาลนั้นด้วย

มาตรา ๗ กาชเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลปกครองให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๘ ให้ศาลปกครองชั้นต้นมีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีปกครองในชั้นต้น ถ้าผู้เสียหายหรือฝ่ายปกครองตองการยื่นคำร้องหรือคำคัดค้านไปยังศาลปกครองสูงสุด ให้ยื่นคำอุทธรณ์ได้เฉพาะชอกฎหมาย คำวินิจฉัยของศาลปกครองชั้นสูงสุดให้ถือเป็นที่สุด

มาตรา ๙ บรรดาคดีต่อไปนี้ให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จะพิจารณาพิพากษา

(๑) คดีที่ฟ้องเพื่อให้ยกเลิกคำสั่งหรือการกระทำของฝ่ายปกครองหรือหน่วยงานของฝ่ายปกครองทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งได้ออกเกินอำนาจของกฎหมาย หรือฝ่าฝืนกฎหมาย หรือบอกลางการกระทำของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งกระทำเกินอำนาจของกฎหมายหรือฝ่าฝืนกฎหมาย

(๒) คดีที่ฟ้องเพื่อให้ศาลปกครอง หรือหน่วยงานของฝ่ายปกครอง หรือเจ้าพนักงานของฝ่ายปกครอง ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด

(๓) คดีที่ฟ้องเพื่อขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือสั่งว่า คำสั่งของฝ่ายปกครองไม่มีผลบังคับทั้งหมดหรือบางส่วน

(๔) คดีที่ฟ้องเพื่อให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือสั่งว่า ให้ฝ่ายปกครองจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้เสียหายได้กระทำการตามหน้าที่พลเมืองดีเพื่อช่วยเหลือราชการหรือเจ้าพนักงานของฝ่ายปกครอง ขณะปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ของรัฐ จนเป็นเหตุให้ผู้เสียหายและหรือครอบครัวของผู้เสียหายถึงแก่ชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บทุพพลภาพ หรือทรัพย์สินของผู้เสียหายได้รับความเสียหาย

(๕) คดีที่ฟ้องเพื่อให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือสั่งว่า ใ้ฝ่ายปกครองใช้คำสั่งเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ในกรณีที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองปฏิบัติต่อผู้เสียหายเสมือนเป็นคู่กระทำผิดก่อนที่จะมีคำพิพากษาดังที่สุด จากศาลยุติธรรมแสดงว่าผู้เสียหายได้กระทำความผิด

(๖) คดีที่ฟ้องเพื่อให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือสั่งให้ฝ่ายปกครองจ่ายค่าทดแทนและบรรเทาสิทธิที่เสียไป เพราะผลแห่งคำพิพากษาของศาลยุติธรรมที่พิพากษาลงโทษผู้เสียหายให้ได้รับโทษทางอาญา แต่ปรากฏตามคำพิพากษาของศาลหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ในภายหลังว่า ผู้เสียหายมิได้เป็นผู้กระทำความผิดนั้น ซึ่งยอมมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนและได้รับบรรเทาสิทธิที่คงเสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืนความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

(๖) คดีที่ฟ้องขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือสั่งให้ฝ่ายปกครองใช้คำสั่งเสียหายหรือค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ในกรณีที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองกระทำการจับกุมคุมขังผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายไม่ได้กระทำความผิดทางอาญา หรือไม่มีพยานหลักฐานยืนยันมาก่อนว่าผู้เสียหายกระทำความผิดทางอาญา

(๘) บรรดาคดีซึ่งกฎหมายมหาชนบัญญัติให้บุคคลมีสิทธิร้องคัดค้านการกระทำของบุคคลอื่นที่กระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือให้มีสิทธิร้องคัดค้านการกระทำหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่กระทำการหรือสั่งการอันเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีใช่เป็นการละเมิดทางอาญาหรือทางแพ่งส่วนเอกชน หากเป็นการละเมิดทางแพ่งส่วนมหาชนและเคยฟ้องต่อศาลยุติธรรมมาก่อนนั้น ในต่อไปให้เปลี่ยนมาเป็นคดีที่ฟ้องต่อศาลปกครอง เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย

(๙) คดีซึ่งมีพระราชกฤษฎีกาหรือมีพระราชบัญญัติให้ เป็นคดีปกครอง

มาตรา ๑๐ คดีที่ห้ามมิให้ศาลปกครองรับไว้พิจารณาคือคดีที่มีอายุ

ความเกินหนึ่งปีและเป็นคดีที่เกี่ยวกับ

(๑) คดีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธิอุทธรณ์การกระทำหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป แต่ผู้เสียหายละเลยไม่ใช้สิทธินั้น หรือ

(๒) คดีที่เกี่ยวกับประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำของเจ้าพนักงานปกครองตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ หรือ

(๓) คดีที่เกี่ยวกับประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำของเจ้าพนักงานปกครอง ในระหว่างที่มีประกาศกฎอัยการศึก หรือประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือ

(๔) คดีที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งส่วนเอกชน ซึ่งมีใช้เป็นคดีที่เกี่ยวกับกฎหมายแพ่งส่วนมหาชน หรือ

(๕) คดีที่เกี่ยวกับศาลยุติธรรมไต่รับไว้พิจารณาไปก่อนแล้วหรือวินิจฉัยถึงที่สุดแล้ว

มาตรา ๑๑ คดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองห้ามมิให้ศาลยุติธรรมรับไว้พิจารณา ในกรณีที่ศาลยุติธรรมเห็นว่า การพิจารณาคดีใดมีประเด็นซึ่งเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง ให้ศาลยุติธรรมรอกการพิจารณาไว้ก่อน และแจ้งให้คู่ความที่เกี่ยวข้องดำเนินการขอให้ศาลปกครองพิจารณาประเด็นนั้นๆ เมื่อศาลปกครองพิจารณาแล้ว จึงให้ศาลยุติธรรมรับฟังและพิจารณาคดีที่รอกการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๑๒ ในกรณีมีปัญหาว่า คดีใดจะอยู่ในอำนาจของศาลปกครองหรือไม่ ไม่ว่าจะเกิดปัญหาขึ้นในศาลปกครองหรือศาลอื่น ให้อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของอธิบดีศาลปกครองชั้นต้นให้เป็นที่สุดท้าย

มาตรา ๑๓ ให้ศาลปกครองสังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม และให้นำบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาใช้บังคับแก่ศาลปกครองโดยอนุโลม

หมวด ๒

ผู้พิพากษาในศาลปกครอง

มาตรา ๑๔ ในศาลปกครองให้มีผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบตามจำนวนที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะได้อำหนดตามความจำเป็น และให้มีจำนวนฝ่ายละเท่าๆ กัน

มาตรา ๑๕ ผู้พิพากษาของศาลปกครองจะได้อำนาจพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตุลาการ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาการปกครอง หรือกฎหมายมหาชน

มาตรา ๑๖ ให้ศาลปกครองที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นศาลปกครองกลาง มีอธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นต้น และอธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นสูงสุด ศาลละหนึ่งคน และให้มีรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นต้นและรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นสูงสุดตามจำนวนที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะได้อำหนดตามความจำเป็นของแต่ละศาล

ในศาลปกครองชั้นต้นประจำจังหวัด ให้มีผู้พิพากษาหัวหน้าศาลปกครองชั้นต้นประจำจังหวัดศาลละหนึ่งคน

มาตรา ๑๗ ผู้พิพากษาสมทบจะได้อำนาจพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับห้าขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาการปกครองและระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน หรือกฎหมายมหาชน ได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

ผู้ที่จะได้รับการเสนอชื่อเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาสมทบ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีภูมิลำเนาหรือสถานที่ทำงานอยู่ในเขตศาลปกครองนั้น
- (๒) มีอายุบรรลุนิติภาวะ
- (๓) ไม่เคยตองคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดตามกฎหมาย

ว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

(๔) เป็นผู้มีความเลื่อมใสในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(๕) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง กรรมการพรรคการเมือง หรือ เจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร หรือสมาชิกสภาเมืองพัทยา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง

ผู้ที่ไต่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาสมทบจะต้องเข้ารับการอบรมในเรื่องเกี่ยวกับศาลปกครอง อำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการดำรงตนในฐานะเป็นผู้พิพากษาสมทบ ทั้งนี้ ตามระเบียบการอบรมที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

ก่อนเข้ารับตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบ จะต้องปฏิบัติตามข้ออธิบัตินี้ผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นสูงสุด หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นต้น หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลปกครองประจำจังหวัดซึ่งตนจะเข้าสังกัดแล้วแต่กรณีว่าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม โดยไม่ผูกพันตนว่าเป็นฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

ผู้พิพากษาสมทบให้ดำรงตำแหน่งคราวละสองปี แต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ออกตามวาระไปแล้วให้ดำรงตำแหน่งต่อไปอีกก็ได้

มาตรา ๑๘ ผู้พิพากษาสมทบพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ออกตามวาระ

(๒) อายุพ้นหกสิบปี

(๓) ตาย

(๔) ลาออก

(๕) ต้องถูกออกจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ

พลเรือน

(๖) ซากคุณสมบัติหรือเข้าลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตาม

มาตรา ๑๙

(๗) ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้จำคุก

(๘) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกเพราะขาดการปฏิบัติหน้าที่ ตามที่กำหนดถึงสองครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุขอลุ้ยนสมุทร หรือเพราะการกระทำ การใดๆ อันเป็นเหตุที่ข้าราชการตุลาการจะตองพ้นจากตำแหน่งตามกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

การพ้นจากตำแหน่งตาม (๕) (๖) และ (๗) ต้องได้รับความเห็นชอบ ของคณะกรรมการตุลาการ

มาตรา ๑๕ การพ้นจากตำแหน่งของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบของ ศาลปกครอง ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการให้พ้น จากตำแหน่งนับแต่วันออกจากราชการ

มาตรา ๒๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๑ ศาลปกครองต้องมีผู้พิพากษาและ ผู้พิพากษาสมทบฝ่ายละเท่าๆ กัน จึงจะเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี

มาตรา ๒๑ กระบวนการพิจารณาออกจากการนั่งพิจารณาพิพากษาคดี ผู้พิพากษาของศาลปกครองคนใดคนหนึ่งมีอำนาจกระทำหรือออกคำสั่งใดๆ ได้ โดยจะให้ให้มีผู้พิพากษาสมทบร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้

มาตรา ๒๒ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษาตามประมวลกฏ หมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับแก่การคัดค้านผู้พิพากษาและผู้พิพากษา สมทบโดยอนุโลม

มาตรา ๒๓ ผู้พิพากษาสมทบที่นั่งพิจารณาคดีใดจะต้องพิจารณาคดีนั้นจน เสร็จ เว้นแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เพราะเจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอย่าง อื่น ในกรณีเช่นว่านี้ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นสูงสุด หรืออธิบดีผู้พิ พากษาศาลปกครองชั้นต้น หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลปกครองชั้นต้นประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี จัดให้ผู้พิพากษาสมทบซึ่งได้กำหนดให้เป็นผู้สำรองไว้ถ้ามี หรือผู้พิพากษาสมทบอื่น เขาปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา ๒๔ ผู้พิพากษาสมทบจะได้รับค่าช่วยการ ค่าพาหนะเงินทาง ค่าเช่าที่พักและค่าตอบแทนอย่างอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ยังไม่มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาสมทบขึ้นมาใหม่ หรือมีการแต่งตั้งแล้วแต่ยังไม่ได้เข้ารับหน้าที่ ให้ผู้พิพากษาสมทบซึ่งออกไปตามวาระคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน

ผู้พิพากษาสมทบซึ่งจะคงพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งตนได้นั่งพิจารณาไว้ก่อนจนกว่าจะเสร็จสิ้นคดีนั้น แต่ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันครบกำหนดออกตามวาระ

มาตรา ๒๖ ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๗ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัยสำหรับข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ มาใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาสมทบด้วยโดยอนุโลม

หมวด ๓

วิธีพิจารณาคดีปกครอง

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๒๘ การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นใดไปยังคู่ความในคดีปกครอง ให้กระทำโดยเจ้าพนักงานศาล หรือศาลปกครองจะกำหนดให้ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนหรือโดยวิธีอื่นก็ได้

มาตรา ๒๙ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่ศาลปกครองใดกำหนด ศาลปกครองมีอำนาจยื่นหรือขยายไต่ถามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา ๓๐ การยื่นคำฟ้องตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ในศาลปกครองให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียม

มาตรา ๓๑ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีปกครองเป็นไปโดย

ประหยัค สะควกรวคเร็ว และเที่ยงธรรม ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครอง
ชั้นสูงสุดมีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ ไซ้บังคับในศาลปกครองได้เมื่อได้รับอนุมัติ
จากประธานศาลฎีกาแล้ว

ข้อกำหนดนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ไซ้บังคับได้
มาตรา ๓๒ ศาลปกครองอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความ
ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาคดีได้

มาตรา ๓๓ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาใช้บังคับแก่การดำเนินการกระบวนพิจารณาในศาลปกครอง เท่าที่ไม่ขัดหรือ
แย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่ศาลปกครองเห็นว่าการกระทำใดๆ ของคู่ความ
ฝ่ายใดเป็นการปฏิบัติผิดขั้นตอน หรือเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราช
บัญญัตินี้ ให้ศาลปกครองมีอำนาจสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นปฏิบัติหรือละเว้นการ
กระทำใดๆ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ได้

การฝ่าฝืนคำสั่งของศาลปกครองตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลปกครองมีอำนาจ
สั่งระงับการพิจารณาคดีเรื่องนั้นไว้ชั่วคราว ทั้งนี้จนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง
แต่ต้องไม่เกินสามเดือน หากพ้นกำหนดดังกล่าวนี้ก็ยังฝ่าฝืนอยู่อีก ให้ศาล
ปกครองมีอำนาจนำพยานหลักฐานเท่าที่ให้การต่อศาลแล้ว มาดำเนินการ
พิจารณาวินิจฉัยคดีทันที

ส่วนที่ ๒

วิธีพิจารณาคดีปกครองในศาลปกครองชั้นต้น

มาตรา ๓๕ คำฟ้องคดีปกครองให้เสนอต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มูลคดีเกิด
ขึ้นในเขตศาลปกครองชั้นต้นนั้น ถ้าผู้เสียหายมีความประสงค์จะยื่นคำฟ้องต่อ
ศาลปกครองชั้นต้นที่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกฟ้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลปกครอง

ชั้นต้นใด เมื่อผู้เสียหายแสดงให้ศาลเห็นว่าการพิจารณาคดีในเขตศาลปกครอง
ชั้นต้นนั้นๆ จะเป็นการสะดวก ศาลจะอนุญาตให้ผู้เสียหายยื่นคำฟ้องตามที่ขอ
นั้นก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าสถานที่ที่ผู้เสียหายประกอบอาชีพหลัก
เป็นที่ที่มีมูลคดีเกิดขึ้น

ไม่ว่าการดำเนินกระบวนการจะได้นำไปแล้วเพียงใด ก่อนศาล
ปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีสิ้นคดี คู่ความอาจร้องขอต่อศาล
ปกครองชั้นต้นที่ผู้เสียหายได้ยื่นคำฟ้องไว้ ขอให้โอนคดีไปยังศาลปกครองชั้นต้น
อื่นที่มีเขตอำนาจใด แต่จะต้องยกเหตุผลและความจำเป็นขึ้นอ้างอิง เมื่อศาล
ปกครองชั้นต้นพิจารณาเห็นสมควรจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอนั้นก็ได้ แต่ห้าม
มิให้ศาลปกครองชั้นต้นออกคำสั่ง เช่นว่านั้น เว้นแต่ศาลปกครองชั้นต้นจะรับโอน
คดีไปนั้นได้ยินยอมเสียก่อน ถ้าศาลปกครองชั้นต้นที่จะรับโอนคดีไม่ยินยอมก็ให้
ศาลปกครองชั้นต้นที่จะโอนคดีนั้นส่งเรื่องให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นต้น
ชี้ขาด คำชี้ขาดของอธิบดีผู้พิพากษาศาลปกครองชั้นต้นให้เป็นที่สิ้นสุด

มาตรา ๓๖ ผู้เสียหายอาจยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือ หรือมาแถลงขอหาด้วย
วาจาต่อหน้าศาลก็ได้

ถ้าผู้เสียหายมาแถลงขอหาด้วยวาจา ให้ศาลมีอำนาจสอบถามตามที่จำ
เป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แล้วบันทึกรายการแห่งขอกล่าวหาเหล่านั้น
นั้นอ่านให้ผู้เสียหายฟัง และให้ผู้เสียหายลงลายมือชื่อไว้

ในกรณีผู้เสียหายหลายคน ศาลจะจัดให้ผู้เสียหายเหล่านั้นแต่งตั้งผู้เสียหาย
คนใดคนหนึ่ง หรือหลายคนเป็นผู้แทนในการดำเนินคดีก็ได้

วิธีการแต่งตั้งผู้แทนตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่ออกตาม
ความในมาตรา ๓๗

มาตรา ๓๗ เมื่อศาลปกครองชั้นต้นสั่งรับคดีไว้พิจารณาแล้ว ให้ศาลปก
ครองชั้นต้นกำหนดวันเวลาในการพิจารณาคดีโดยเร็ว และออกหมายเรียกผู้
ถูกฟ้องให้มาศาลตามกำหนด ในหมายนั้นให้แจกแจงรายการแห่งขอหาและคำขอ

บังคับให้ผู้ถูกฟ้องทราบ และให้ศาลสั่งให้ผู้เสียหายมาศาลในวันเวลาเดียวกัน
นั้นด้วย

ผู้ถูกฟ้องจะยื่นคำให้การ เป็นหนังสือก่อนวันเวลาที่ศาลปกครองชั้นต้นนัดให้
มาศาลก็ได้

มาตรา ๓๘ เมื่อคู่ความมาพร้อมกันแล้ว ให้ศาลปกครองชั้นต้นไกล่เกลี่ย
ให้คู่ความใดตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมความกัน โดยให้ถือว่าคดีปก
ครองมีลักษณะพิเศษอันควรเร่งรีบลงไต่ความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อที่ทั้งสอง
ฝ่ายจะได้มีความสัมพันธ์กันต่อไป

ในการไกล่เกลี่ยของศาลปกครองชั้นต้น ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ
หรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าคู่
ความเท่านั้นก็ได้

ในกรณีที่ศาลปกครองชั้นต้นใดไกล่เกลี่ยแล้ว แต่คู่ความไม่อาจตกลงกัน
หรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ ก็ให้ศาลดำเนินการสอบสวนพิจารณา
ต่อไป

มาตรา ๓๙ ในกรณีประเด็นที่ไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอม
ยอมความกัน ให้ศาลปกครองชั้นต้นจุดประเด็นข้อพิพาทและบันทึกค่าแถลงของ
ผู้เสียหายกับคำให้การของผู้ถูกฟ้องอันให้คู่ความฟัง และให้ลงลายมือชื่อไว้
โดยจะระบุให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำพยานมาสืบก่อนหรือหลังก็ได้ แล้วให้
ศาลกำหนดวันสืบพยานไปทันที

ถ้าผู้ถูกฟ้องไม่ยอมให้การให้ศาลบันทึกไว้ และดำเนินการสอบสวนพิจารณา
ต่อไป

มาตรา ๔๐ เมื่อผู้เสียหายไต่ทราบคำสั่งให้มาศาลตามมาตรา ๓๗ แล้ว
ไม่มาตามกำหนดโดยไม่แจ้งให้ศาลปกครองชั้นต้นทราบ เหตุที่ไม่มา ให้ถือว่า
ผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสีย
จากสารบบความ

เมื่อผู้ถูกฟ้องได้รับหมายเรียกให้มาศาลตามมาตรา ๓๗ แล้ว ไม่มาตาม

กำหนดโดยไม่แจ้งให้ศาลทราบเหตุที่ไม่มา ให้ศาลมีคำสั่งว่าผู้ถูกฟ้องขาดนัด และให้พิจารณาชี้ขาดคดีคดีไปฝ่ายเดียว

ในกรณีคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใดแจ้งให้ศาลทราบเหตุแล้ว และศาลเห็นเป็นการสมควร ก็ให้กำหนดวันเวลานัดใหม่เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมาศาล

มาตรา ๔๑ ในกรณีที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความตามมาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง หรือมีคำสั่งว่าผู้ถูกฟ้องขาดนัดตามมาตรา ๔๐ วรรคสอง หากผู้เสียหายหรือผู้ถูกฟ้องมาแถลงให้ศาลทราบถึงความจำเป็นที่ไม่อาจมาศาลใดภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง ศาลมีอำนาจไต่สวนถึงเหตุแห่งความจำเป็นนั้นได้ และหากเห็นเป็นการสมควรให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งตามมาตรา ๔๐ และดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ได้กระทำหลังจากที่ได้มีคำสั่งตามมาตรา ๔๐ นั้นใหม่เสมือนหนึ่งมิได้เคยมีกระบวนการพิจารณาเช่นนั้น

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่ผู้ถูกฟ้องไม่ยอมให้การตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง หรือในกรณีที่ศาลจะพิจารณาชี้ขาดคดีคดีไปฝ่ายเดียวตามมาตรา ๔๐ วรรคสอง ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานตามที่จำเป็นมาพิจารณาก่อนชี้ขาดคดีคดีได้

มาตรา ๔๓ เพื่อให้ข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์ การอ้างและการยื่นบัญชีระบบพยานของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้กระทำได้ภายในระยะเวลาที่ศาลปกครองชั้นต้นกำหนดตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๔๔ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในอันที่จะไต่ความแจ้งชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดี ให้ศาลปกครองชั้นต้นมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบไต่เองตามที่เห็นสมควร

ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้าง หรือที่ศาลเรียกมาเองให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน คำความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล

เพื่อให้คดีเสร็จโดยรวดเร็ว ให้ศาลนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปโดยไม่

ต้องเลื่อน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่สำคัญและศาลจะเลื่อนครั้งหนึ่งได้ไม่เกิน
เจ็ดวัน

มาตรา ๔๕ ในการบันทึกคำให้การพยาน เมื่อศาลปกครองชั้นต้น
เห็นสมควรจะบันทึกข้อความแต่โดยย่อก็ได้ แล้วให้พยานลงลายมือชื่อไว้

มาตรา ๔๖ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลปกครองชั้นต้นหรือ
ศาลปกครองชั้นสูงสุดขอใ้มาให้ความเห็นตามความในมาตรา ๓๒ และพยาน
ที่ศาลปกครองชั้นต้นเรียกมาสืบเองตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง มีสิทธิได้รับ
ค่าบ่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พัก ตามที่ศาลปกครองชั้นต้น
หรือศาลปกครองชั้นสูงสุดแล้วแต่กรณี เห็นสมควร

มาตรา ๔๗ การพิจารณาคดีในกรณีผู้เสียหายถูกผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็น
ฝ่ายปกครอง ออกคำสั่งของฝ่ายปกครองลงโทษวินัยสถานหนักออก หรือ
ปลดออก หรือไล่ออก จากตำแหน่งหน้าที่ ถ้าศาลปกครองชั้นต้นเห็นว่า
การสั่งลงโทษทางวินัยนั้นไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย และเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว
ก็คดี หรือเมื่อมีการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองชั้นสูงสุด และศาลปกครองชั้น
สูงสุดพิพากษายืนตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นก็คดี ศาลอาจสั่งให้
ผู้บังคับบัญชารับผู้เสียหายผู้นั้นเข้าทำงานต่อไป ในอัตราเงินเดือนที่ได้รับ
ในขณะที่ถูกลงโทษทางวินัยจนต้องพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ ถ้าศาลเห็นว่าผู้
เสียหายกับผู้บังคับบัญชาไม่อาจทำงานร่วมกันต่อไปได้ ให้ศาลกำหนดจำ
นวนค่าเสียหายให้ฝ่ายปกครองชดใช้ให้แทน โดยให้ศาลคำนึงถึงอายุของ
ผู้เสียหาย ระยะเวลาการทำงานของผู้เสียหาย ความเดือดร้อนของผู้
เสียหายเมื่อต้องพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ มูลเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่
ที่ และค่าชดเชยที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับประกอบการพิจารณา

มาตรา ๔๘ เมื่อได้สืบพยานตามที่จำเป็นแล้ว ให้ถือว่า การพิจารณา
เป็นอันสิ้นสุด แต่คู่ความอาจแถลงปิดคดีด้วยวาจาในวันเสร็จการพิจารณ
านั้นได้ แล้วให้ศาลปกครองชั้นต้นอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในเวลาสาม
วันนับแต่วันนั้น ผู้พิพากษาสมทบหากไ้ลงชื่อในคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้วจะ

ไม่ร่วมอยู่ในเวลาอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นก็ได้

ก่อนที่ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจทำการพิจารณาต่อไปอีกก็ได้

มาตรา ๔๘ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นให้ทำเป็นหนังสือและต้องกล่าวหรือแสดงข้อเท็จจริงที่ฟังได้โดยสรุปและคำวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดี พร้อมควยเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยนั้น

ให้ศาลส่งสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งไปยังฝ่ายปกครองที่ถูกฟ้องโดยมิชักช้า

มาตรา ๕๐ ห้ามมิให้ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาหรือสั่งเกินไปกว่าหรือนอกจากที่ปรากฏในคำฟ้อง เว้นแต่ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรเพื่อความเป็นธรรมแก่คู่ความ จะพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอบังคับคดีก็ได้

มาตรา ๕๑ คำพิพากษาหรือคำสั่งใดๆ ให้ถือว่าผูกพันเฉพาะคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลปกครองชั้นต้นที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง แต่ศาลอาจจะกำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นผูกพันผู้เสียหายอื่น ซึ่งมีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลความแห่งคดีด้วยก็ได้

หมวด ๔

การอุทธรณ์

มาตรา ๕๒ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นให้อุทธรณ์ได้เฉพาะในข้อกฎหมายไปยังศาลปกครองชั้นสูงสุดภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

การอุทธรณ์นั้นให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลปกครองชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และให้ศาลปกครองชั้นต้นส่งสำเนาอุทธรณ์แก่อีกฝ่ายหนึ่งแก่อุทธรณ์ภายในเจ็ดวัน นับแต่ฝ่ายนั้นได้รับสำเนาอุทธรณ์

เมื่อได้มีการแก้อุทธรณ์แล้ว หรือไม่มีการแก้อุทธรณ์ภายในกำหนดเวลา ตามวรรคสอง ให้ศาลรีบส่งสำนวนไปยังศาลปกครองชั้นสูงสุด

มาตรา ๕๓ การยื่นอุทธรณ์ไม่เป็นการขู่ว่าการบังคับตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น แต่ความที่ยื่นอุทธรณ์อาจทำคำขอยื่นต่อ ศาลปกครองชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยชี้แจงเหตุผลอันสมควร เพื่อให้ศาลปกครองชั้นสูงสุดสั่งขู่ว่าการบังคับไว้ได้

มาตรา ๕๔ ให้ศาลปกครองชั้นสูงสุดพิจารณาและมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีปกครองโดยเร็ว

ในการพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองชั้นสูงสุด ให้ถือตามข้อเท็จจริง ที่ศาลปกครองชั้นต้นไต่สวนวินิจฉัย แต่ถาข้อเท็จจริงที่ศาลปกครองชั้นต้นฟังมา ยังไม่พอแก่การวินิจฉัยขอกฎหมาย ให้ศาลปกครองชั้นสูงสุดสั่งให้ศาลปกครอง ชั้นต้นฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมตามที่ศาลปกครองชั้นสูงสุดแจ้งไป แล้วส่งสำนวน คืบศาลปกครองชั้นสูงสุดโดยเร็ว

ในกรณีที่ศาลปกครองชั้นต้นเห็นว่า ข้อเท็จจริงที่ฟังใหม่จะเป็นผลให้คำ พิพากษาเปลี่ยนแปลงก็ให้ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาคดีนั้นใหม่ และให้นำ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๕ ภายใต้มบังคับมาตรา ๕๖ ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่ง ความยุติธรรม ศาลปกครองชั้นสูงสุดอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ มาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีปกครองใด

หมวด ๕

วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา

และการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

มาตรา ๕๖ ก่อนมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้ามีความจำเป็นเพื่อคุ้มครอง ประโยชน์ของคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาหรือ

คำสั่ง นอกจากอำนาจที่มีอยู่ทั่วไปเป็นการทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว ให้ศาลปกครองออกคำสั่งใดๆ ตามที่เห็นสมควร
ไต่สวน

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๗ คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้นตามมาตรา ๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมในวันเปิดทำการของศาลปกครอง ให้ศาลชั้นต้นตามมาตรา ๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมคงพิจารณาพิพากษาต่อไปจนเสร็จ ถ้าศาลนั้นเห็นสมควรก็ให้โอนคดีไปศาลปกครองชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาคดีนั้น เพื่อกำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีต่อไปได้.

(ลงชื่อ) เปรม มาลากุล ณ อยุธยา ผู้เสนอ

(นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา)

(ลงชื่อ) พินิจ จันทรสุรินทร์ ผู้เสนอ

(นายพินิจ จันทรสุรินทร์)

ประวัติผู้เขียน

นายอรุณพร สุวัจนเคชา เกิดเมื่อวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นบุตรของ พ.ต.ท. พิณิจ และนางวัลลภา สุวัจนเคชา สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนอานวยศิลป์พระนคร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้เข้าศึกษาต่อในชั้นอุดมศึกษา ที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับปริญญารัฐศาสตร์บัณฑิต (แผนกวิชาการปกครอง) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ และได้เข้าทำการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ที่บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในแผนกวิชาการปกครอง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒